

AUGUSTIN.

PATERO POSTNÍCH ŘEČÍ,

které činil

kněz FRANTIŠEK XAVER JANKŮ,

starší kaplan hlavní fary u sv. Jindřicha.

V PRAZE.

Nákladem knihkupectví B. Stýbla.

I.

„Tři věci jsou mi nesnadné a čtvrté dokonce neznám: cesty orla na nebi, cesty hada na skále, cesty lodi u prostřed moře a cesty člověka v mladosti.“

Prísł. 30, 19.

Nikdy tak dojemně, nikdy tolikerym a tak pohutlivým způsobem nestaví nám Církev Páně trestající Spravedlnost a odpouštějící Lásku Boží na oči, jako právě v těchto posvátných dnech postních, v kterýchž slovem, zpěvem, příkladem i obřadem prosí a napomíná nás, abychom hluku světa vzdálení do sebe šli, slabost srdce svého a tíži hříchů jeho rozjímalí. Sama lká a vzdychá s věřícími svými po vykoupení z hříchů a smrti a srdci rozbolestěnému a kajícímu představuje tu Spravedlnost Boží přísnou, tu zase Lásku Boží nesmírnou, jak se nám v smrti kříže Páně zjevuje. Od popelce významného přivolává hříšníkům všem: „Obraťte se ke mně celým srdcem svým!“, ukazuje, jak Bůh se smilovává a káže, jak marnotratnému synu a hříšnici Magdaleně „odpuštění byli hříchové mnozí“, aby kde je které srdce obtížené a zarmoucené v svatém a pravém předsezetí vzdechlo: „Vstanu a půjdu k Otci!“

A tu myslím, že přání Církve Boží vyhovíme, když v posvátných těchto dobách rozjímati budeme příhody muže ze čtvrtého století křesťanského nejznamenitějšího, příhody muže, jež mnozí znáte, všichni umíte jmenovat, muže, který záhy na bezcestí zabloudil, až milostí Boží uchvácen tak upřímným, opravdovým a úplným obrácením svým dokázal, jak silným je Bůh v slabém a co může milost Boží v člověku.

Muž tento je Augustin, který hloub, než kdo jiný klesl, a výše, než jiný se vznesl, — veliký v hříchu, veliký v bludu; větší v lítosti a v obrácení, muž vzácné vzdělanosti, který věděním a ostrovtipem svým všecky muže souvěké daleko předčil, který více knih napsal, než jiný přečíst může za život, a který vzdor tomu v bahně hříchů tonul a teď jako hvězda jasná se stkví na obloze mezi vyvolenými a Svatými Božími, k nimž, aby se přimlouvali za nás, ze země k nebi voláme.

A co o něm slyšet budem, není snad smyšlené, přehnané neb nespolehlivé povídání: ať Augustin sám mluví o sobě. Ale kterak k nám bude mluvit muž před 1400 roky již pohřbený? V písmě Božím o kostech Josefových Duch sv. dí, že „po smrti ještě prorokovaly“. A tak říci můžeme i o Augustinovi, že „po smrti ještě mluví“. Napsalť on mezi hojnými knihami svými jednu, kterou „Vyznání“ nadepsal, a v které věrně a upřímně celý život svůj složil. Jakoby u nohou kněze zpovědníka klečel, tak věrně a upřímně vypravuje obrácený Augustin své chyby a bludy, žádosti a vášně, blouznění ducha i srdce, nepravosti i hříchy, vypravuje své boje s Boží pravdou a své obrácení, že tato „Vyznání Augustinova“ jsou zrcadlem světu celému, v kterém se poznati můžeme, a silným povzbuzením nám všem, bychom se vzchopili a radost a pokoj u Hospodina Boha hledali.

K tomu cíli předvedu Vám, Drazí Přátelé,
Augustina, I. kterak bloudí srdcem,
II. kterak bloudí duchem,
III. kterak Bůh jej volá,
IV. kterak Augustin bojuje
V. a konečně vítězí.

Dnes tedy cesty srdce jeho budem sledovat, leta studií jeho a odvrácení-se od Boha; cesty hříšné a klikaté, podobné těm, jako po moři se nese loď, po skále se plazí had, ve výši se orel vznáší; a proto jsem v čelo řeči postavil podivná ta slova Sirachova. Také byly cesty Augustinovy. Když pak vypočítávat budu hříchy muže toho velikého, nehrozte se! Jako otec syna svého dospělého na popravu podívat se vede, ne aby dítě vraha následovalo, ale tím divadlem strašným utvrzeno bylo v dobrém: tak dnes i já uvedu Vás ve spoustu hříchů Augustinových, abyste vidouce hrůzu hříchu, ctnosti žítí započali.

Veliký Bože! Bože Lásky, jenž jsi nám v Církvi Své tak veliké příklady účinkující milosti Své k obrácení hříšníků ukázal: dej, aby život služebníka Tvého Augustina k poučení a k výstraze nám sloužil. Nechat prospívají nám všem rozjímání tato, aby všickni, kdož následovali jej v hříších, stali se následovníky jeho v pokání pravém.

1.

Aurelius Augustin náš narodil se roku 354., dne 13. listopadu v Tagastě, městě severní Afriky. Otec jeho Patricius, šlechtic, muž bodrý, dobrého srdce, ale náruživě hněvivý, zastával úřad ve městě; byl ale jsa ještě pohan, pohanským prostopášnostem oddán Tím

horlivější křesťankou byla matka jeho Monika, která něžnou láskou, anjelským životem a šetrnou mírností u všech, kdož ji znali, úcty a lásky požívala, až konečně i manžele svého ku Kristu přivedla. — Jako v pralesích začasto kolkolet suchého umírajícího kmene vine se břečťan zelený a bujnými živými ratoletmi svými kolkolet suchého kmene se oplétá: takové bylo manželství, z něhož Augustin vyšel; otec pohan prostopášný a matka křesťanka zbožná, mírná, láskyplná, cudná. Což divu, že manžele i syna obrátila k ctnosti a ku Kristu!

Tolik může manželka a matka zbožná a věrná v rodině. Nikdy nemohl Augustin zapomenout na ni. Ona více příkladem, než slovem kárala ho. S uctivostí vzpomíná na ni, jak dvakrát denně navštěvovala chrám, hojné udílela almužny, rozšafně spravovala celý dům a všem v sousedstvu, — jakoby dítky její byly, — nezištnou prokazovala lásku. Co mu v mládí nejútlejším o Kristu vypravovala, jak křesťanským modlitbám ho učila, do chrámu vodívala: ta všecka slova, ta láska a zbožnost její hluboko utkvěla mu v duši jeho, i když — nejvíc bloudil. — Jako plavec na moři, který pevninu opustil, na všecko zapomněl, vlnám bezedným se odevzdal, ani bouře nad sebou, ani propasti pod sebou nedbá a jen k nebi, k hvězdám pohlíží za černé, temné noci a podle nich řídí loď svou: tak i v bouřích srdce svého Augustin, tu, kde všeho se vzdal, všechno byl opustil a na vše zapomněl, na matku svou zapomenout nemohl. I když vzdálen byl od ní, v bouřlivé noci života zlého jako hvězda na nebi svítila mu upomínka na to zlaté srdce mateřské.

a) Když vyšel ze školy domácí, poslán jest nadaný chlapec Augustin do sousední Madaury k vzdělání dal-

šímu; chtěl z něho mítí otec muže učeného a slavného v světě a matka v prostotě srdce svého za to měla, že učenost od Boha dítě neodvrátí. A tu ve škole, kde v krátkém čase všech svých spolužáků předčil, vzbuzena jest jeho ctižádostivost a pýcha. Věděl a uměl mnoho; ale srdce jeho zdivočilo. Nebo tu nestaral se nikdo o srdce dítěte a jeho lilie; jen když prospívaly v umění a učení; mravů nikdo nestřežil, nemravnost nikdo netrestal. Hlubokou bolestí dojat Augustin sám vychování toto odsuzuje: „Popatř, o Bože, kterak lidé pravidla mluvnice a výmluvnosti tak přísně zachovávají; a zákonů Tvých věčných, jež Ty jsi dal, nedbá nikdo! Kdo z nás ve škole slovo „člověk“ chybně vyslovil neb napsal, více kárán byl než ten, kdo nelidsky žil. Naučil jsem se sice mnohému užitečnému a krásnému, ale, Bože, proud času zachvátil duši mou.“

b) „Dali mi knihy, sepsané řečí krásnou a lahodnou; ale byl v nich jed a já hltavě polykal, co sladkého bylo, nedbaje, že to otravuje srdce a duši. Já byl bídník — a nazývali mne jinochem nadějným.“ — Tak v řečnictví a básnictví nade všechny spolužáky pokročil, a pochvala hojná, kterou ze všech stran byl obsypán, jen ještě více podněcovala ctižádost jeho a pýchu; a oplzlé knihy mysl jeho pobouřily a naplnily srdce žádostmi hnusnými. Šestnáctiletý se vrátil z Madaury ze školy domů, přinesl si vědomosti a slávu nadějného mladíka; — ale perlu srdce, — nevinnost, — si s sebou nepřinesl.

Kleopatra, pověstná, královna egyptská, aby ušla potupě, poručila zahradníku, by jí přinesl ovocem naplněný košík a na dně jeho v listí vinném aby hádě jedovaté uložil. Zasedla k stolu mezi družky. Zahradník vkročil, králové podal košíček. — „Toť prvotiny ovoce!“ zvolaly družky.

Kleopatra sáhla a jedla, sáhla opět a hloub a uchopivši zmiji vložila ji v ňadro své. Zmije vykonala povinnost svou a Kleopatra mrtva klesla k zemi. Tak také se srdce otravuje knihou. Tak milá je ta řeč a lahodná a uchvacuje duši hladovou a baživou; — ale skrývá v sobě tajný jed. A ten otravuje srdce. — Na neštěstí Augustin půldruhého roku doma zahálčivě čekat musel, než zařízeno bylo vše, aby do hlavního města Karthaginy na vysoké školy odebrat se mohl. A zahálka ta pokazené srdce jeho dokazila. Slyšme, co sám praví o tomto čase: „Lomcovalo to mnou a já hořel žádostí zlou a Ty's, o Bože, mlčel. Vždy dál a dále odvracoval jsem se od Tebe, a sbíral vždy více semene k bolestem příštím. Kde jsem byl a jak vzdálen radostí svatých, když šestnáctiletý jsem smilstvu děl: buď ty králem mým a jemu obě ruce v pouta podal! Srostlo trní tělesnosti nade hlavou mou a nebylo ruky, kteráby byla vytrhla mne.“

c) A proč rodičové starostlivěji nad dítětem nebděli? — Slyšme vyznání Augustinovo: „Ne Tobě, Bože, to pravím; ale lidem k výstraze. Žádný z otců na dítě své tolik nevynaložil, jako otec můj. Ale otec můj nestaral se, abych podle Boha žil; na tom dosti měl, když jsem slavným učencem a proslaveným řečníkem se stal. Ostatně všem vášním mým až do nejdivočejší rozpustlosti volnou pouštěl uzdu.“ Co vedle otce takového měla poříditi matka slabá. Augustin vyznává se: „Nevýslovnou starostlivostí varovala mne matka zbožná hříchů tělesných; ale já nedbal jí, ač Bůh to byl, který ke mně mluvil ústy její. Za ženské klepy měl jsem napomínání její, a poslechnout jí zdálo se mi hanbou. A tak slepě pádil jsem k propasti, že když spolužáci z nestydatostí svých veřejně se chlubili,

studem jsem se zardíval, že jsem méně nestydatý, nežli oni. Páchal jsem nepravosti, nejen z lásky k nepravosti, ale že jsem i čest svou vyhledával v nich.“

d) Aby uchránil Hospodin člověka nevinnost, rozlíł uzardění svatého studu po líci jeho. Augustin ještě se styděl; ale i poslední jiskra studu uhasla v něm, když na vysoké učení do Karthaginy přišel, tam četných soudruhů nalezl, kteří ve vzdorovitosti a studentské hrdosti své každou prostopášnost si dovolili nešetřice ani božských, ani lidských zákonů. Vstoupil tu do spolku, jehož členové „kazisvětové“ sami se nazývali, a kteří také vskutku nejen vesměs zkažení byli, ale i zkázu rozsívali. Tam sice docházel jen tajně a před světem zdvořilým a slušným se stavěl; sami nepřátelé jeho svědčí, že při všech nepořádnostech svých zachovával ještě slušnost; to ale byla slušnost pouze zevnější, která mu nebránila, že ve všem řádění soudruhů spravedlivý podíl brával. Ano i do chrámů křesťanských, aby zlé nastrojil, dobou večerní se vkrádal. Upadl pak v síť lásky hříšné a z vlastní zkušenosti poznal, jak bez Boha pravé radosti a opravdového pokoje naléztí nelze. Rozkoše vyhledával a nalezl bič žárlivosti, podezřívání, strachu, sváru a hněvu.

e) K tomu ke všemu ještě navštěvoval pohan ská divadla, která do horoucího srdce jeho jako olej lila. „Nic — píše sám — nerozpalovalo tak duši mou jako divadlo; tam jsem obraz svého vlastního života viděl a ospravedlnění hanebností svých. Radoval jsem se se zamilovanými, když — třeba i ohavností nejkřiklavější — k cíli žádosti své došli. Tak unešeno bylo srdce mé, že jsem zapomínal, že vše jen pouhá hra a mámení!“ Končí pak slovem: „Tak malý chlapec ještě: a již tak velký hříšník jsem byl!“

Zůstavme na okamžik mladíka nešťastného v rozkoších karthaginských, kde bez Boha, bez pokoje — divokým žářem zžírán a zmítán byl a ptejme se k poučení svému: jak stal se Augustin tak malý — hříšníkem tak velkým?

2.

Zavinily to: škola, oplzlé knihy, záhubné zásady otcovy, zlá společnost a nestoudná divadla pohanská. — Ach, Bože dobrý, snad mnohý Augustin našich dnů mohl by zvolat: „To jest obraz mládí mého: ještě tak malý chlapec jsem a již takový hříšník!“ A věru je-li jich málo, zásluha doby naší to není; ohledejme, nemáme-li u nás, co Augustina zavedlo.

a) Nedej, Bože, by i škola již odcizovala se od Tebe! Kde náboženství, učení o Bohu a náboženost — život podle Boha — není prvním a hlavním předmětem, tam se nestaví, ale boří; nevzdělává, ale kazí. Chtějí mnozí, aby dítě mnoho umělo — a to chvály hodno jest; než srdce dítěte, jeho ctnosti a šlechetnosti, mravnosti a spravedlnosti nedbají: a to zkáznosné jest. Něco jiného je — dítě vyučit, a něco jiného dítě vzdělat a vychovat. Aby dítě číst a psát, vydání a příjmy spočítat, slušně se pohybovat, podle kroje strojit umělo a zdvořilým zvykům života přivykalo: k tomu nemnoho zapotřebí. — Ale aby dítě i v pokušení zachovalo nevinnost, i mezi lháři a ke škodě své mluvilo svatou pravdu, poslouchalo rodiče, v uctivosti mělo stáří, bylo upřímné a sdílné, spravedlivé s každým krejcarem: k tomu je zapotřebí více, než křídý, tabulky a péra; k tomu je zapotřebí Jesu Krista a jeho sv. náboženství.

Vyučte děti ve všem, co svět ví, — jen ne ve víře a v ctnosti: a za málo let budete mít Bábel. Budou pak umět dříve klít, než se modlit; dříve počítat, než milovat; budou znáti kvítí každé, jen ne lilii.

Vyučte je ve všech lidských řečích — bez Boha a Apoštol Vám odpoví: „Kdybych jazyky lidskými mluvil i anjelskými a neměl bych lásky . . . a kdybych znal všechna tajemství i všelike umění, tak že bych hory přenášel, a neměl bych lásky, nic nejsem.“ (I. Kor. 13, 1.)

A kdyby znalo dítě všechny hvězdy nebeské a prohloubalo tajemství dna mořského a znalo všechny zákony přírody a neznalo Toho, kdo hvězdy a moře stvořil a věčný zákon jeho: je vyučeno jenom pro čas; ale to dítě má živo býti na věky.

A kdyby dějiny všech věků, osudy národů a zemi staré i nové znalo a neznalo srdce své a neumělo krotit jeho žádosti: málo jste mu prospěli; nebo srdce to je slabé, a bude zkoušeno a má býti souzeno.

Ne jakoby vědění a umění škodilo; ach to pravé umění a vědění činí nás Bohu podobny a přivádí nás k Němu, vyučujte a vzdělávejte dítek svých; ale ne bez Boha, nýbrž s „Pánem Bohem“.

b) Co jednostranné vychování započalo, v tom utvrzuje dítě škodná kniha. V žádné době tolik se nepsalo a netisklo, jako nyní. Z toho množství knih mnohé jsou výborné, mnohé užitečné a dobré. Bůh na věky to zaplať těm, kdož je psali! Mnohé však nehodí se pro mládež, mnohé neškodí, ale také neprospívají, leč že čas se čtením mrhá; a mnohé konečně jsou škodlivé, v lahodné řeči skrývají jed, který mate ducha, kazí srdce, vraždí duši. A kdo pak z Vás rodičů podá

dítěti jedu, byťby to bylo i z číše zlaté, ověncené růžemi?!

Neříkejte: „kdo chce býti vzdělaným, musí býti sečteným.“ Ba ovšem; ale v knihách dobrých. Neříkejte: „Je-li tam něco závadného, dítě to nenajde, nebo tomu neporozumí!“ — Což jste neviděli dítě, jak před otcem tajně vypůjčenou knihu skrývá, v noci světlo rozžehá a právě ona místa vyhledává, kde se duši mladistvé oplzlé obrazy představují, ohavnost jako největší blaho srdce maluje, hřích se omlouvá a o čem by dítě dlouhá ještě léta zvědět nemělo, jemu se zjevuje?

Kdyby někdo pod hlavu dítěte spícího jiskru vhodil a dítě Vaše v spánku zhynulo: jakbyste bédovali! A hle v té knize škodné jiskry jsou, které uchvacují nešlechetným plamenem svým srdce nevinnost a upřímnost duše jeho. — Co matka v lásce věrné, co otec v starostlivosti své, co slovo kněze i učitele zbožného pracně za léta vzdělalo, za hodinu boří sladký jed knihy škodné. A proto bděte nad nimi!

c) Další pokázu vzal Augustin z pohanských zásad otce svého, jenž nedbaje ctnosti a šlechtnosti chtěl ze syna míti jen muže slavného a vznešeného. — A co podnes hledá mnohý otec jiného, než aby dětem nahromadil zlata, nad svůj stav je vychoval a povýšil, aby se stkvěly před světem. To vše by chvalitebné bylo, kdyby hlavní věc, zušlechtění srdce a zbožnost duše při tom zcela se nezanedbávaly. Když dítě Vás, rodiče své modlití se nevidí: kterak se bude modlití samo? Když den Páně nesvětíte, sv. postům posmíváte se, k správě Boží nejdete, o Bohu a náboženství svatém nešetrně mluvíte: otcové, jako Bůh, jenž Vám dítky svěřil, někdy otáže se Vás, tak ptám se Vás dnes: jak má dítě vaše vyrůst pro Boha? — Nedej, Bože, by

vzrostlo, jako syn Patriciův, Augustin! Tam ještě starostlivá a zbožná matka ostříhala dítě své; a přec modlení a varování a kárání její neodvrátilo záhubu; poněvadž otec bořil, co stavěla matka. Což teprve stane se, kdyby ani matka — zbožné mysle neměla a jen hrdlu, šperku a marnivosti sloužila. Chcete-li mítí dítě zvedené, zbožné, uctivé, upřímné, pravdomluvné, nevinné — v stáří radost a ne bič — vyučujte je záhy svým vlastním živým příkladem.

d) „Smysl člověka a myšlení jeho od mladosti kloní se k zlému“ — dí písmo. A upadne-li k tomu ještě ve zlou společnost, — je záhuba jeho úplná. Ve zlé společnosti i nezkažený snadno svůdce nalezá, nováček ve zlém — mistra zkušeného, ostýchavý příklad vábivý, který mu odvahy dodá a poslední paprsek studu z tváře zapuzuje. V zkaženém vzduchu i zdravý nakažen, nemocný usmrcen bývá. S počátku s ošklihostí se dívá na zlé, potom lhostejně, brzy se zalíbením a končí tím, že hřeší spolu. Řekne-li jeden: „jděme!“ — dnes ze studu pokulhává také za nimi; zítra kráčí ochotně, jak ostatní, pozejtří vybízí k hříchu ostatních sám. Pamatujme všickni, jak věčně pravdivým je výrok Apoštolův: „Zlé společnosti kazí dobré mravy!“

e) Konečně nařiká Augustin, jak záhubným mu bylo pohanské divadlo. Bohu chvála, že naše divadla jsou méně záhubná, než byla ona karthaginských pohanů; nicméně nejosvícenější muži a přátelé mládeže souhlasí v tom: že poněvadž tam citlivost a obrazovnost výhradně se vzbuzuje, dospělí mírně, nedospělí jen velmi zřídka a jen k slušným hrám mají vodění býti. Tam na prknech divadelních svět se líčí falešný, tam vše se usmívá, vše milkuje; ten, kdo nejvíce natropil, je hrdinou. Život skutečný je jiný, oprav-

dový a trpký. Opatrně tedy i v tom střežte mládeže, nechcete-li, aby děti Vaše v životě provozovaly hry, jakých si nepřejete.

Tu máte cesty srdce Augustinova a řekněte sami: nejsou-li klikaté, jako cesty hada na skále, cesty orla v povětří, cesty lodi u prostřed moře! Abyste se nedivili bludům srdce jeho, přidal jsem, co ho strhlo v propašť tak hlubokou a vypočítal jsem: vychování bez Boha, oplzlé knihy, záhubné zásady otcovy, zlou společnost a pohanská divadla.

Nám k výstraze Augustin sám hříchy své vypsál; budiž nám výstrahou účinnou. Co je kvítí bez vůně, slunce beze světla, ptáče bez zpěvu: — to je srdce bez nevinnosti! A jak lehce bývá ztracena. A jednou ztracena — nemůž' nikdy ani slzou, ani krví nahražena býti. Dnové naši jsou zlí, vedle každé cesty záhuba v záloze číhá. Varujme se kroku prvního; nebo kde hřešiti počínáš, víš dobře; — ale kde přestaneš, nevíš, dí Augustin náš Tobě sám. Rozjímejme co pomněnku na dnešní řeč o velebném slově písma: „O jak krásné jest čistotné plémě v skvělosti, nesmrtelná zajisté jest památka jeho; neboť u Boha známé jest i u lidí. Když přítomno jest, následují ho, když se vzdálí, žádají ho, a na věky korunované jsouc slaví vítězství, dobyvši odplaty bojů nepoškozených.“ (Moudr. 4, 1.) Amen.

II.

„Ve zlovolnou duši nevchází
moudrost, ani bydlí v těle, které
poddáno jest hříchům.“

(*Moudr.* 1, 4.)

Kolem hory sv. Michalské na břehu mořském daleko široko rozprostírá se pustina písčová, prázdná, pustá a nejvýš nebezpečná. Čas od času ji zaplavuje moře a nanoslo tam po staletí spousty písku kyprého, který — jako moře — dna nemá. Běda poutníku, který by tam zabloudil! Jen zvolna a obtížně kráčí, půda pod ním, jako tajná zrada. Písek je suchý na oko, ale při každém kroku, co noha vybořila, ihned naplňuje se vodou. Než neznamená dosud proměny nižádné, rovný a tichý rozprostírá se břeh před ním. Neprozřetelný poutník kráčí dále, anižby čeho se obával. Ale nohy už se mu tíží. Náhle probořil se několik coulů. zastesklo se mu; postojí, aby se ohlédl. A co se ohlédl, padl až po kotníky. Obrací se v pravo, boří se hloub, obrací se v levo, vězí v písku po kolena.

Teď teprv vidí, že nebohý na kyprý bezedný písek zabloudil. Dává znamení, jako loď tonoucí. Křičí a volá o pomoc; ale břeh je pustý a mimo to místo rozkřičené, nebezpečné; živé duše není tam. A tak k zdlouhavému, ale jistému zahrabání i k tomu odsouzena se

vidí, aby do hrobu svého otevřenýma očima se díval. Nešťastník hledí se posadit, leze; každé hnutí hloub ho podkopává. Vidí hrob svůj otevřený a sám jest si hrobníkem. Sám si kope hrob a sám se zahrabává.

Vztýčí se a cítí, jak písek zrádný ho pohlcuje. Volá k oblakům vzhůru, zoufale lomí rukama — a písek sahá až k prsoum. A od srdce k hlavě není daleko! Teď ruce vyzdvihuje, vzteklé vzdechy vyráží, písek stoupá k ramenům.

Obličej ještě z písku vyčnívá. Ústa volají a písek je zasypává; oči hledí a písek je uzavírá. Jen vlasy zježené ještě vidět je; ještě minuta, a břeh je pustý, tichý, rovný, němý a očekává oběť jinou. —

Není to živý obraz Augustinův, jak hloub a hloub padal v propašť hříchů?! Nepravosti, jimž se oddal, zrádné jsou a neuprositelné, jako tento písek. Slyšeli jsme, jak bloudil, až zavraždil srdce své. A od srdce k hlavě není daleko. Kdo zlé žádosti se oddal, ten nejen srdce, ale i rozum a vůli svou jí zaprodal. To je ta kletba smyslnosti, že nejen zatvrzuje srdce, ale zaslepuje i rozum. A tak bylo i u Augustina. Slyšme už, jak bloudil duchem, rozumem, ve víře.

I.

Mezi tím, co osmnáctiletý Augustin v Karthagině v studiích svých pokračoval, zemřel otec jeho, který již před rokem po náležitě přípravě křest svatý byl přijal. V tom čase zmocnila se Augustina touha po pravé moudrosti. I četl spisy mudrců a poněvadž v nich jméno Ježíšovo nenalezl, o kterém mu matka tolik vznešeného a velebného vypravovala, otevřel a četl písmo sv. Ach, jsouť písma sv. knihy v světě

nejstarší i nejsvětější, obsahují pravdy svaté, velebné a dá se říci o písmu, že je to kniha nejjednodušší a nejpodivnější spolu. Ne každý ale, kdo ji čte i porozumí jí. Slyšme Augustina: „Uzavřel jsem čísti písma sv., abych poznal, jaká jsou. A našel jsem pyšným nepochopitelné, prosté u počátku, v pokračování vznešené a zahalené v tajemství. A mně sprostým se zdálo, když jsem je porovnával se spisy mudrců. Nebo nadutost má zamítala prostou jeho mírnost a bystrost má nepronikla vnitřní jeho smysl. Písmo je zajisté takové, že zrůstá s maličkými; já ale jsem se styděl býti maličkým; nebo zdál jsem se sobě nad míru velikým v učenosti své.“ — A že zrnem pravdy opovrhl v pyše své, dostalo se mu plev bludů a blouznění.

Tenkráté vzmáhalo se v světě kacířství manichejské, učení nejen na nejvýš nesmyslné, ale i škodlivé. Nebudu a nechci celou soustavu učení toho zde vykládat. Kdy dím, že uznávali bohy dva: dobrého a zlého, že o Kristu a Vykoupení měli pojmy nejzamanější, že upírali svobodnou vůli člověka, zavrhovali manželství a víno, jako od ďábla pochodící, i oltáře i oběti — a páchali nepravosti hnusné a při tom svatými a vyvolenými se nazývali, — dost jsem o nich pověděl.

A jak směšné bylo to kacířství, Augustina, kterého písmo sv. uspokojit nemohlo, uspokojilo přec. Plných 9 roků života od 19.—28. léta věku svého přiznával se k těmto Manichejským. Píše o nich sám: „Upadl jsem takto mezi lidi nadutě blouznící a smyslné velmi a mnohmluvné, kterýchž řeči jen léčky byly ďáblovy a jako lep nastrojený bloudům. Jména nejsvětější ustavičně v ústech měli, ale srdce jejich bylo prázdno pravdy. Neříkali, než „pravda“ a „pravda“ a o „pravdě“ mnoho

mluvili mi; a nebylo v nich, než lež a opět lež. Slibovali, že mi všechny pochybnosti vyvrátí, na všechny otázky odpovědí: a za 9 let nebyli s to zodpovídat mi ni otázky jediné.“

Nemohlo přijít jinak. To je kletba nevěry. — Kdo zavrhl pravdu, upadá v tenata lže. Kdo nemá víry, chytá se pověry. Kdo upírá nesmrtelnost duše, často bojí se strašidel. Kdo zamítá výklad písma, u vykládání karet spásu hledá. Kdo pravého Boha zavrhl, brzy — byťby to i zlaté tele bylo, svého bůžka si udělá.

Lichotili marnivosti jeho, vychlouбайíce se, že u nich není, jako v Církvi katolické slepá víra; u nich že rozum víru spravuje a bludy zaplašuje. Smáli se víře katolické a jmenovali ji zatemnělostí ducha a nevědomostí, sami sebe „osvícenými“ nazývajíce.

„Do takových upadl jsem bláznovství, že pouhá upomínka na ně studem polévá tvář mou.“

Bystrému duchu jeho sice neušlo, že Manichejší tito pro smyšlenky své nemají důkazů; ale těšili ho, že co teď nechápe, pochopí později. Lichotilo mu, když vybroušeným vtipem a marnými otázkami prostých věřících v nesnáze uvedl, že mu odpovědět nemohli. Ano, podařilo se mu také, že mnohé, jichž víra dost pevnou nebyla, k bludům svým svedl, tak Alypia, mládence vysokého rodu, dobrodince svého měšťana Romaniana a přítele svého, u kterého v Karthagině bydlel. Dosvědčujet sám: „Byli jsme svedeni a sami jsme sváděli, sami oklamáni a klamali jsme jiných v rozmanitých žádostech; veřejně učeným hádáním, tajně nastrojeným klamáním. Tam byla velkomyslnost, tu pověra, v obém marnost. Smáli jsme se pravdě, kterou jsme neznali — a lid nám tleskal, a v bludech a v nepravostech následoval nás!“

Ve 20. roce věku svého zase do otčiny své se vrátil a zřídil si školu řečnictví. Domyslíme si, s jakou bolestí matka jeho, teď vdova v smutku, pohlížela na syna svého — nevěrce. Více slzí prolila nad smrtí duše jeho, než mnohá matka nade časným hrobem nejmilejšího dítěte svého; den co den modlila se k Bohu za jeho obrácení, ano, aby mírně trestajíc ku poznání přivedla, s ním ani pod jednou střechou bydleti, ani u jednoho stolu s ním jísti nechtěla. I odešel z otčiny, která stala se mu nemilou, a aby umírajícího přítele navštívil, zpět šel do Karthaginy. Tu v hlavním městě africké Numidie jako učitel řečnictví našel více a vznešenějších žáků a více a lahodnější chvály, kterou vyhledával. A přec všecka sláva ta zmítanou duši jeho upokojit nedovedla. Tisícové pochybnosti, nerozluštěné otázky trápily duši jeho, a že ani nejucenější z Manicheů učitelé jej z nich vyvést nemohli, opustil učení jejich a vzdal se naděje, že se mu kdy ve světě podaří, naléztí pokoj a pravdu. „Zavrhl jsem to učení“ — praví sám — „a jako zoufalec za to jsem měl, — že ti nejmoudřejší jsou, kteří praví, že člověk ničemu věřit nesmí a o všem pochybovat musí. Tak vzdal jsem se vší víry, nejsou ani Manichejským ani katolíkem.“

I opustil Afriku a ustanovil se na tom, že dalšího štěstí hledati bude v Římě. Lákaly ho vnady Říma; ale ještě matku si žádal vidět před odchodem svým. Ta hořce naříkajíc až k moři ho doprovodila. Chtěla buď obrátiti jej, aneb jíti s ním. — „Trpce oklamal jsem ji“ — praví — „když mne zdržovala; a přelhal jsem ji, že jenom chci pobýti s přítelem na lodi, který za větru příznivého chce odplouti. A když zdráhala se beze mne nazpět jíti, s tíží přemluvil jsem ji,

aby vedle břehu v kapli sv. Cypriana zůstala přes tu noc. A v této noci já tajně odplul; ale ona zůstala v modlitbách a slze prolévání. Nebo co prosila od Tebe, Bože můj, tolika slzami, než abys odplouti mne nenechal? A zdálo se, žes ji nevyslyšel . . . Vítr vál, nadýmal plachty naše a vzdaloval nás od břehu. Dopustils to, Bože, a tenkrát nevyslyšel, abys jen žádostem mým a bolestem její tím dříve konec učinil. Matka dosti se vyžalovavši na mou nevěrnost a ukrutnost opět znovu počala se modlit za mne a odešla domů; já ale do Říma.“ — Řekněte mi, Přátelé, kterak se to stalo, že tak ostrovtipný duch při všem svém bádání v takových bludech řápal a pravdy nabýti nemohl? Které byly příčiny zaslepenosti a nevěry jeho? O těch v díle

2.

Krátce je povím; nebo nikdy neměla nevěra příčin jiných mimo tyto dvě: a) nevědomost ve víře Kristově a b) pýchu. — Nevěřil Augustin a nevěřil dlouho a nemohl uvěřit, proto že srdce jeho Krista právě neznalo, v pýše poznat nemohlo a v smyslnosti poznat nechtělo. A tak je to s nevěrou v světě celém. — Jak má věřit nevědomý v toho, jehož nepoznal? Jak má Bohu podrobit se pyšný, který žije, jen aby nad jiné se vynášel? Jak nečistý má si zamilovat Krista, který pravil: „Blahoslavení čistého srdce; oni Boha viděti budou.“ — Odtud tolik v světě nevěry. Chraniž Bůh, abychom koho soudili; soud je dílo Boží; ale vyhledávati příčiny, odkud tolik v světě nevěry se vzalo — to je úkolem a ctí člověka.

a) Slunce svítí vyvýšené na obloze jasně tak, že nikomu nemůž neviditelným být. A tam podle cesty slepec sedí od narození; světla nikdy neviděl a co by v světě světlem bylo, již mu mnozí povídali, avšak marně jen se namáhali; on jim neporozuměl. A ten praví: Není slunce na nebi. Osmahlá od slunce je jeho tvář a to teplo, na kterém se zhřívá, sluneční jsou paprskové — a on přece praví: Není slunce. A zdá se mu, že pravdu praví; vždyť on v skutku slunce neviděl. Jako slunce na nebi — je pravda Boží viditelná a jasná; ale nevidomý přec ji nevidí. Kdo u nohou Kristových neseděl, jako sestra Lazara a z úst učitele věrného slova spásy neslyšel, kdo na klíně matčině v prostotě první dětské upřímnosti modliti se neučil, kdo se srdcem obtíženým u zpovědnice nepoklekl a za věrné a úplné vyznání pokoj srdci nezískal: ten a takový ve věcech víry slepec je a darmo a darmo takovému povídati budeš: co Bůh učinil pro nás a co žádá od nás. Vždyť o vše jiné stará se, ve všech jiných věcech vzdělal ducha svého; o všeličems četl a přemýšlel; ale o Bohu, o náboženství ani povídat, ani knihu přinést nesmí mu nikdo. Ano, co kdo proti víře psal a mluvil, zná zúplna a věří všemu bez důkazů; o našich důkazech však slyšet nechce. Ach, víra pravá a pevná je ovoce dlouhého bádání a upřímného zpytování. Staří mudrcové na to život vynaložili, noci probděli, v postu a pláči k nebi volali, aby pravda se jim ukázala: a ty se divíš, že se tobě nezjevila dosud, jenž jsi ji dosud nehledal?

Ne v knihách bohaprázdných, ne v hádkách křiklavých, kde více vína bývá nežli pravdy; ale v srdci svém musíš Boha hledat, v dějinách prst Boží sledovat, přemýšlet, čísti, co Bůh k spáse naší napsati kázal

a podle toho žítí a pak přijdu a otáží se tebe: věříš-li? — Nesnadno jest naléztí víru živou, ale kdo ji našel, počátek spásy našel. Jestli víra to světlo jediné, které osvěcuje duši naši, základ spravedlnosti, pramen svatosti, jediná podmínka zbožnosti a výkupné našeho spasení. Vždyť bez víry — dí Duch Boží sám — nelze se líbiti Bohu. Vždyť spravedlivý z víry živ jest; vždyť víra osvěcuje slepého, vodí starce, sílí slabého, podporuje mdlého, utvrzuje křehkého, dokonává spravedlivého, korunuje mučeníky a od jeslí Kristových nepřestává divy divoucí činit na zemi. A ty je nevidíš? „Svatí vírou přemáhali krále, činili spravedlnost, docházeli zaslíbení, zacpávali ústa lvům, uhašovali prudkost ohně, utekli ostrosti meče, povstávali z nemoci, silni učiněni jsou v boji, zaháněli vojska cizozemců. Jiní zas zkusili posmívání a bití, nadto i vězení a žaláře. Kamenováni jsou, sekáni jsou, pokoušeni jsou, mečem usmrcováni jsou. Chodili v kožích ovčích a kozelčích, trpíce chudobu, jsouce sužováni a trápeni, jichžto nebyl svět hoden, v pustinách bloudíce, v horách a jeskyních, v doupatech země.“ (Žid. 11, 33.) — To ti a oni učinivše, obětovali pro víru, protože Krista znali. Chceš-li věřit, křesťane, — hledej pravdu i ty!

b) Víra Boží je jako útlá bylinka; ale zasejte ji mezi trní, buď ani nevzejde, aneb vzejde-li přece, ochuraví, zakrní a zvadne zas. Trním tímto pýcha jest a srdce nadutost a ta člověku věřiti nedá. Pyšné srdce nemůže věřiti.

V chaloupce chudé otci chudému, však pracovitému a starostlivému zrodili se synové a on ač chudás — z mozolů svých jim věno dal, pečlivě jich vychoval, až je ve světě i povýšil. Rozešli se po světě páni, synové chudého otce z chatrče. Sestaral se otec a přál

si kolem sebe viděti synů svých. Tu odepsali mu: jeden, že daleká je k němu cesta; druhý, že jsou nízké dvěře v chatrči a on shýbání nezvyklý a ostatní mu ani neodepsali. Víte, kdo je otec ten a kdo jsou oni synové? Toť Bůh je otec náš a my — pyšné dítky jeho jsme. Hospodin volá: „Vychoval a povýšil jsem syny; ale oni opovrhli mnou.“ (Isaj 1, 4.) — V zemi svaté nade hrobem Spasitelovým zbožné ruce vystavěly chrám. Ač po staletí národové o něj bojovali, přece nedobyl ho žádný z národů země a žádný nemůž nazývat jej svým. Zevnitř ho střeží Turci a vnitřek patří katolíkům, Řekům i Maronitům spolu. Uprostřed chrámu jiná stavba, nízké dvěře do ní, potom schody dolů vedou a tam, když se sehneš, kaple malá; moře světél, ale místo neprostranné a vchod nízký: to hrob Páně v zahradě. Ptal se kdysi poutník zvědavý, proč tu nezřídili dvěře vyšší a pohodlnější vchod, kdy tam každoročně tolik poutníků putovává? A odpověděl jeden ze strážců sv. hrobu: Kdokoli sem žádá vejít, nevejde než na kolenou. A kdo v pýše hrdou šiji sehnout nechce, ten marně putoval až sem; ten ani u hrobu Páně nenalezne víry a pokoje. Nevěří svět pro pýchu svou! Aby se povýšil člověk nad člověka, — strojí to tělo smrtelné a věší na ně hadry drahé. Ukazujte mu trůn Boží, marně se namáháte; on hledá, kdeby postavil trůn svůj! Pyšné srdce, ty se stydíš — před Kristem svým pokleknout a Kristus za tebe pod tíží kříže třikrát sklesl k zemi! Ty nemáš času, abys poklekl a v duchu a v pravdě k Bohu svému vzdechl v modlitbě? A Kristus za tebe se modlil krví svou. Ty stydíš se pozdravit svatý kříž a Kristus tvůj nestyděl se za tebe dokrvácet na tomž kříži. Ach, marně káží pýše světové. Nechápe ona tu lásku Boží, jak

Bůh jen z lásky k nám mohl se státi člověkem; — poněvadž sama v srdci lásky nemá žádné. Nechápe, co pravil Kristus, kdy učeníkům základy Boží pravdy zjevoval: „Amen, neobráte-li se a nebudete-li, jako malá pacholata, nevejdete do království nebeského.“ — A věřte, neobráte-li se člověk od pýchy své a nebude-li jako dítě: upřímné, prosté, pokorné, srdečné, nevejde nejen do království Božího nad hvězdami, ale ani v řady věřících. Pýcha a víra protivnice jsou a v jednom srdci spolu bydleti nemohou, jako skřivánek zpěvný a káně noční v hnízdě jednom. Dokud bylo méně pýchy v světě, bylo v srdcích víry více a bude zase, až ubude pýchy.

Popelkou stala se pokora mezi ctnostmi a vzácnou na zemi — a přec není nic vzácnějšího nad ni před Bohem. Co je pokora? — Dle sv. Bernarda ona ctnost, kdy člověk po náležitém sebe poznání skromně smýšlí o sobě. A ta je základem celého křesťanství.

Co se vynášíš nad jiné? — Třeba lidé tě neznali, Bůh zná tě úplně. Upřímným buď a skromným budeš. Co se vynášíš nad jiné? Na Libanu pyšné cedry vyvýšené stály: a do těch blesk Boží udeřil, ale v údolí nazaretském pohleděl Hospodin na poníženost dívky své a veliké dobrodiní Jí učinil! Co se vynášíš nad jiné? Kdy povážíš, co jsi byl, co jsi teď — a co snad budeš? — Z hlíny země učiněný, v hříších počatý, k zlému nakloněný od mladosti, nestálý člověk, popel a bláto, třtina nad hrobem se třesoucí, příští potrava červů? Cos zhřešil od mladosti: jak často, jak lehkomyšlně a nerozvážně, jak jsi padal, hřešil, sliboval a zase lhal a padal a zase sliboval! Snad jsi v nebezpečí v této hodině! Co se vynášíš nad jiné a Boha urážíš pýchou, člověče chudý, slepý, nahý a bídny!?

„Učte se ode mne — praví Pán — já jsem tichý a pokorný srdcem.“ A čím výše jsi postaven, tím pokornějším buď; poněvadž neostojí v bouři stavba vysoká, nemá-li základů hlubokých a pevných. A základem pokora jest. Pokora je perlou člověka, jež příjemným ho činí lidem a milým Bohu. Základem a vzorem její jest Kristus sám. Chlév Betlémský a sláma v jeslích a kříž Golgotský tě vyučují, po čem toužiti a čeho vyhledávati má duše tvá ubohá.

Pokorným buď a poznáš sebe a poznáš Boha a najdeš víru svatou a pravou.

Domluvil jsem. Dnes svědkové jste byli bludů Augustinových u víře a poznali jste, co nedá člověku věriti. Jest to: nevědomost ve víře a pýcha života, jak naznačovalo slovo písma předeslané: „Ve zlovolnou duši nevchází moudrost.“ Hledejme nejprve království Božího a spravedlnosti jeho a varujme se pýchy, o kteréžto písmo dí: „Bůh se pyšným protiví; ale pokorným dává milost svou,“ aby i o nás platila slova krásná: „Děkuji ti, Bože, žeš to skryl před moudrými a opatrnými, a zjevil jsi to maličkým!“

III.

„Od Hospodina spravování bý-
vají krokové muže: ale kdo z lidí
vyrozuměti může cestě své?“

(Přísł. 20, 24.)

Slavný a mocný — jak se vypravuje — v dávné minulosti král kdys prvního z rádců svých spěšně k sobě obeslal a pravil: „Nechť rychle veliké přípravy se dějou; nebo záměry veliké na mysli mám!“ „A oč běží, králi, jestli tázati se služebníku svému dovolíš?“ — „Oč tu běží?“ odpovídal vladař; — „což nevidíš, že Epirus pro krále Pyrrha malým jest, že v nepatrném, neprostranném království svém volně dýchat nemohu? Chci dobýt Itálii.“ — „A potom!“ — „Potom ještě krok, a i Sicilii uchvátíme.“ — „A potom?“ — „V nemnohých na to dnech jsme již v Karthagině africké.“ — „A potom?“ — „Potom bohati, mocni, slavní budeme a odpočineme si.“ „A co potom?“ ptal se rádce srdce královského dále — a když král Pyrrhus zamysliv se s odpovědí váhal, přidal sám: „Potom umřeme oba, aniž bychom byli pooddechli sobě!“ —

Zde máte, Přátelé, v málo slovech obraz srdce náruživého. Ano, to je to srdce člověka: ono by světy polykalo; a přec ani zlato, ani sláva, ani bujná radost ani mocná vznešenost nemohou nasytiti je; jen ještě

větší žízeň duši a srdce rozpaluje. Tak nenasyčen s neskrocenou a vždy zrůstající žádostí od místa k místu pádil nešťastný náš Augustin, až z Afriky do Evropy přeplul a ve věčném Římě octnul se. Ano, „Hospodin spravuje kroky člověka; ale který z lidí vyrozumí cestě své?“ — dí písmo a dnes uslyšíte, jak Hospodin kroky jeho spravoval.

Opustili jsme Augustina na lodi, po které do Říma prchal a bolestně rozloučili jsme se s matkou jeho, kterouž tak trpce oklamal. Zajisté tenkrát netušila zbožná vdova Monika, že Bůh právě tím, že ji v kapli bdící a po celou noc modlící se oslyšel, — že ji právě proto vyslyšel. Augustin odejel a kráčí spáse své vstříc. Až do 28. roku věku svého z hříchů do hříchů, z bludů do bludů upadal: vzdaloval se Boha, pravdy a i matky. Ale Bůh jest blízký těm, kdož bloudí; On hledá ztraceného a volá jej k sobě laskavě, ustavičně, otcovsky. A jak volal Augustina Hospodin? — Ne jako Šavla, který bleskem omráčen a oslepen jest, když do Damašku cválal lačný po krvi křesťanské! — Ne jako Magdalenu, lotra po pravici, Petra svého! Nestalo se to náhle. Máť Bůh cesty rozličné; — ale milostivé jsou všechny. Pozorujme dnes podivuhodné cesty milosti Boží, kterak Láska Páně Augustina hledala, až jej našla a naležši jej neopustila, až dokonale obrátila k Bohu; stopujme ty cesty pozorně; snad na cestách vlastního života svého nalezli jsme známky podobné milosti, která varuje, vystříhá a volá nás k pokání a k Bohu.

1.

a) Žádost těla Augustina odvrátila od Boha; a bída a trpkost, které jsou dědictvím smyslnosti, pomáhaly jej přivést k Bohu zpět.

Nechť žádný se neklame: nečistá hříšná radost srdce lidské v pravdě nikdy neoblaží! Je to lež, že hřích jen jediného člověka šťastným učinil. A to je ta zvláštní kletba nestoudnosti, že otravuje tělo i duši a zapuzuje pravou radost, mysl veselou a sv. pokoj ze srdce.

Na první pohled zdá se, že růže v ruce lépe se vyjímá, než tam, kde vypučela, v záhoně. I saháš po ní, trháš a sotva že se zhřála v ruce tvé, již vadnou, již i opadávají lístky vonné — a za nedlouho nic, než ostrý trn a větev holou držíš v ruce své. A trn bodá každý.

Hřích je jed, a byťby na počátku sladkým se zdál hrdlu tvému, otravuje přec. Žádost bujná oheň je; oheň pak zahřívá chvíli jen a nezůstavuje, než studený smutný popel na ohnisku srdce pohořelého.

Augustin číši lásky hříšné vyprázdnil až na dno; slyšme vlastní jeho slova, jak tím srdce oblažil. „Ani v půvabných hájích, a ve hrách a zpěvech, ani na místech libovonných, ani při hodech mnohostrojných, ani v rozkoších ložnice a lože, ani konečně pokoje nenalezala v knihách a básních duše má. — Běda duši, která Tě opouští, doufajíc, že něco lepšího najde. Kamkoli se obracím a točím: v pravo, v levo, v před i v zad: všecko trampota a marné namáhání; jen Ty, jediný Bože, dáváš pokoj. Jako hladovec hledal jsem pokrmu, a po všem, co jsem koli požil, jen více lačněla

duše prázdná. Medu se mi zachtělo, a med smyslnosti pelyňkem a žlučí ukázal se . . . Po lásce jsem toužil a našel metly železné: žárlivost a obávání, hněv, svár a hádky; trpěl jsem v žádostech těchto obtížnosti přehořké: zevnitř tratila se krása má a uvnitř přikázal jsi, aby mi srdce bodláčí a trní rodilo.“ —

Jednoho dne, kdy více než jindy, srdce jeho teklivé bylo a bouřlivé, na ulici žebráka potkal nuzného, tuším napilého, an žertoval a vesel byl. I povzdychna ukázal přátelům svým, kteří s ním šli, žebráka a opravdovou, jak se zdálo, jeho veselost a stěžoval si, že on nikdy také veselosti nedošel, jako tento nuzák. „Nebo — praví — čeho on dosáhl za několik málo a to vyžebnaných peněz — totiž veselosti srdce, — toho já jsem po — tak robotných bezcestích a obcházkách dosud docílit nemohl. Snad nebyla pravá ta radost jeho a jen za opojení koupená. A přec šťastnější byl žebrák ten, než já. Onen v radosti aspoň ulehl; ale já se svou bídou spal a vstával, abych opět s ní se probudil — a opět uložil a to po přemnohé dny.“

A ta bída a trpkost z náruživosti pochodící první nutkala ho, zdali-by, když je nikde nalézt nemohl, u Boha nenalezl pokoj a veselí.

b) Ještě více přispívala k tomu matka jeho. Bez přestání lkala k Bohu dvakráte denně navštěvující chrám, při nejsvětější oběti a u večer modlíc se za syna. A Hospodin jest těшитelem lkajících a spomocníkem těm, kdož Jej vzývají; On dříve potěšil, pak vyslyšel vzor matek všech.

a) Měla jedné noci sen, v kterémž se viděla stojící na nějaké lávce smutná a zármutkem obtížena; a proti ní přicházel krásný jinoch veselý a na ni se

usmívající a ten po příčině zármutku a slz její se tázal. A když jmenovala bloudícího syna, jí velel, aby beze strachu byla a napomenul, by se ohlédla řka: „tu, kde ty stojíš, stojí i on!“ — Když pak se obrátila, spatřila Augustina stojícího vedle sebe na téže lávce. Vypravovala synu sen svůj a on jí ho hleděl vyložit v ten rozum, že se to vyplní, až ona také nevěřící Manichejkou se stane. Ona ale bez nejmenšího zaražení odpověděla: „Nebylo mi řečeno, kde Augustin stojí, státi budeš ty; ale kde ty, Moniko, stojíš, stojí i syn tvůj!“ —

β) A nejen modlitbou a káráním, ale i skutkem hledala duši jeho, hledajíc rady a pomoci. Biskupa jednoho učeného a moudrého, v sv. knihách zběhlého usedavým pláčem prosila, aby jej navštívil, s ním v rozmluvu se dal a bludy jeho vyvrátil. „Nech jej — odpověděl biskup — jen prosiž za něho k Pánu; on sám přemítaje pozná, jaký jest to blud a jak velká bezbožnost.“ — Když pak ona neustávala v slzách, řekl prorockým hlasem: „Odejdi již ode mne a měj naději; nebo to se státi nemůže, aby takových slzí syn zahynul.“ — A pravdu měl; což měl Pán, jenž ženu kananejskou vyslyšel, a že ho prosila, dceru její uzdravil, oslyšeti takovou matku takového syna?!

c) Ještě více otrásly jím slova a smrt nejdražšího z přátel jeho. Co chlapeři spolu rostli, spolu hrávali, spolu studovali; přivykli si a později, kdy zkvetli v kvetoucích, bujaré jinochy, stali se nerozdílnými. Tak sladké bylo jejich přátelství a taková obapolná srdcí upřímnost, že si přáli jeden za druhého, aneb spolu umřít; poněvadž nežítí spolu strašnějším jim bylo nad smrt. A přítel rozstonal se; dlouho zánětem zimničným uchvácen, bez sebe ležel. A když o něm už pochybovali,

pokřtili ho nevědomky. Nebo ač se trochu klonil ku křesťanství, až dosud, jako Augustin — pohanem byl. Ale zotavil se a pozdravil trochu. Sotva Augustin s ním zase mluvit směl, o tom křtu mu vypravoval a křest a křesťanství v posměch uvést hleděl. Nemocný pokřtěný přítel ale zhrozil se ho, jako nepřítele a s neočekávanou svobodomyšlností napomínal Augustina, chce-li zůstatí jeho přítelem, takových řečí aby zanechal. Užaslý a nevýslovně překvapený potlačil své hnutí Augustin a odešel mysle, že až zúplna se pozdraví, všecko mu zase vymluví. Než v nepřítomnosti jeho přítel zemřel. Nevýslovný byl zármutek Augustinův. Nač jen pohlédl, smrtí se mu zdálo a místo každé hřbitovem. Všude jej hledal a nenalezal. Přál si za ním. A tu pomýšlel na zbožnost a křest jeho a poprvé se tázal: čeká-li tam na nás soud. Sám sobě byl velikou pohádkou. Žádal si smrti a poprvé bál se smrti. —

d) Bůh pomáhal ještě dále. Toho času do Karthaginy přibyl Faustus, nejosvícenější ze všech bludařů manichejských. Toužebně ho čekal Augustin; nebo toho dovolávali se Manichejští všichni, ten že Augustinovi odpoví na všechny otázky a zaplaší pochybnosti jeho všechny. A když přišel, poznal v něm Augustin člověka příjemného a sladce výmluvného, muže uhlazených slov, který mluvil totéž, co ostatní, ale uhlazenějšími slovy. Tomu když Augustin otázky své k nahlédnutí a k rozluštění předložil, tu Faustus skromnosrdečně opravdu vyznal, že tak těžký nemůže podniknouti úkol; nebo pověděl, že to neví. — Augustin chválí aspoň upřímnost toho člověka a dokládá: „Tentýž. Faustus, který mnohé byl svedl, že odpadli od víry, — nevěda a bezděky stal se příčinou, že jsem toužil vyjítí z pasti, do níž jsem byl chycen.“ —

e) V Římě seslal Bůh nemoc na Augustina a nemoc se zhoršila, a málem bylby vyšel ze světa, aby zahynul. Matka to nevěděla; ale přec modlila se za něho v nepřítomnosti. A i když z nemoce povstal, — z hříchů a bludů svých povstati nechtěl. — V ten čas vzkázáno bylo z Milána do Říma, aby studujícím milánským řádný učitel řečnictví dán byl. Manicheové, aby i v Miláně rozmnožili bludy své, ponavrhli Augustina; a řekl před prefektem římským a obstál výtečně a poslán jest do Milána. A v Miláně přišel k Ambrožovi, biskupu slavnému, jehož jméno je známo po všem světě, k věrnému sluhovi Božímu. Jako otec syna přijal jej tento muž Boží! Augustin dokládá: „Zamiloval jsem si jej nejdříve ne co učitele pravdy, ale co muže dobrotivého ke mně. Horlivě poslouchal jsem kázání jeho, ne — abych se poučil, — ale abych zkoušel výmluvnost, je-li tak slavnou, jako pověst o něm šla; těšila mne sladkost řeči jeho, ale o poučení jeho jsem nedbal. Hleděl jsem k tomu, jak mluvil, a ne k tomu, co mluvil. Ale poznenáhla se slovy i věc utkvěla mi v srdci. Nejdříve se mi zdáti počalo, žeby se víra katolická mohla zastávat; pak že u porovnání s učením manichejským by mohla za pravou se pokládati. Tak spasitelně navodil Ambrož svých posluchačů k spasení. Ale spasení je daleké hříšníka (Ž. 118, 155.), jaký já jsem tehdy byl; ale proto přec blížil jsem se pomalu, ač nevěda. Stal jsem se katechumenem v Církvi katolické, v níž od rodičů postaven jsem byl, dokudby něco jistého mi nezasvitlo, dle čeho bych trvale zařídil běh života svého.“ —

Již spočtíme ty posly Boží, kteří zpět přivedli Augustina k Bohu, nebo oni i nás, kdy bloudíme, zpět uvádějí k Bohu a ctnosti. Byly to: trpkost hříchu,

modlitba matčina, náhlé úmrtí přítele, nevědomost nevěrce a kázání sv. Ambrože — a o tom více v

2.

a) Aby odvrátil nás od hříchů, Bůh tak milostivě to zřídil, že každý z hříchů lidských trpké ovoce nese. Když mladý Hume ve východní Indii na otroky k práci vycházející se díval, viděl dlouhé řady mužů osmahlých, nad hlavami jejich vznášely se biče hlídačů a noha každého z nich velký, těžký, pádný řetěz vlekla za sebou. Otrokem je hříšník všeliký a řetěz, který vleče za sebou, jest trpkost ona, která je smutným hříchu následkem. Bůh vmísil hořkost i v nejsladší číši radostí, ruka hledající med neujde žihadlu a žádný, kdo růže trhal, poranění.

Nad jiné povznéstí chtěl se pyšný, — a dostalo se mu pokoření. — Majetek svůj rozmnožiti usiloval lakomec, — a rozmnožil bídy své a nepokoje a bdění a umírá dříve, než užil něco málo jen a zanechává poklady své nehodným. Po radostech vyšel smilník a bolest a ošklivost staly se podílem jeho. Škodu bližního vyhledával závistník a uškodil jen srdci svému. Nestřídmý ráje hledal v opilství a přišel o rozum, zdraví a čest. Jako rachocení bouře počínal si hněvivý: a bouře hněvu jeho ztrhala a zaplavila duši jeho vlastní. V zahálce odpočinku hledal nečinný a poznal, že to trápení horší, než klopocení v potu tváře. Sám sebe obelhal lhář a kdo o cizí stál jmění, o své vlastní přišel. — To jsou řetězové oni, jichž připoutal Hospodin ku patě hříšníka každého.

Víte, Přátelé, jak vypadá srdce, které kleslo, zhře-

šilo? — Jako krajina po válce, jako břeh řeky po povodni, jak osení po krupobití, jako po požáru dům na polo zbořený. Uvnitř všecko pusto, prázdno, neveselo, ouzko, teskno; oko k zemi hledí, líce barvy nemají a ústa volají: ráj je ztraceným! Nebo do hlubokosti srdce, do útrob duše nejhlubších vložil Bůh červa neuprositelného, a přikázal mu, aby bez ohledu a bez milosti hlodal duši, která zhřešila. To je ten hrozný a svatý hlas svědomí. Není trestu horšího na světě. Bez udavače na hříšníka žaluje, odsuzuje beze svědka; znepokojuje, — zavrhuje ho, že se stydí a bojí sám před sebou. Nelze mu utéci. Vstává a lehá s člověkem, cestuje i odpočívá s ním a zahání spánek s očí tichý. A kdyby na loď vstoupil a do nového světa dílu uniknouti chtěl člověk provinilý, s ním svědomí přes moře se nese; a kdyby v nejhlučnějších radovánkách udusit chtěl jeho hlas, u prostřed radostí uštkne ho řkouc: ty vesel nebudeš! — Slyšme pozorně hlasu toho, — jest to Boží hlas, — a chce nás tento posel Boží přivést k Bohu, jako přivedl Augustina.

b) Mimo to srdce matčino ustavičně obětovalo se za syna. Slovem, skutkem, radou, výstrahou, modlitbou a prosbou, krví srdce a láskou duše své zasaдила se o to, aby vytrhla ze záhuby syna svého. V tom ukázala se nám láska Boží, že každému z nás za kolébku dala to věrné a milující srdce mateřské. Ze všech tu v světě lživých a rouhavých jedna ústa jsou, která nás nikdy neobelhala a první jméno Boží vyslovovat učila; ze všech rukou, které jsme kdy tiskli, jedny v světě ruce jsou, které všecko podstoupily z lásky k nám; ze všech srdcí srdce jedno plné lásky svaté, krásné, čisté a spanilé: a to jsou ústa a ruce, oko a srdce matky naší. Patřte, jak Monika s bolestí hle-

dala toho, koho porodila v bolestech, a vzpomeňte každý na matku svou vlastní, jak i vás vyučovala a vychovala pro Boha. Matky první základ položily k zbožnosti a štěstí našemu. Bůh jim řekl: Miluj a trp — a s bolestí hledej dítě ztracené! a matky divy lásky naplnily svět. Neučená často a prostá jsou její slova, — a přesvědčují přec; pohled její duši proniká, slovo káravé srdce rozrývá; pouhá upomínka na ni vystříhá nás hříchu. A když už nikoho neslyšíme, — od ní přijímáme naučení a kázeň. Matky, — buďte Moniky — a my děti slyšme Hospodina Boha, an se Sinaje volá: „Cti otce svého i matku svou, abys dlouho živ byl a dobře se ti vedlo na zemi!“ Slyšmež kázeň Boží a buďme moudří a nezavrhujme ji. Dej nám, Bože, Monik, a bude více obrácených Augustinů v národě tvém!

c) Dalším poslem Božím Augustinovi se stala smrt milého přítele. Není kazatele výmluvnějšího nad smrt a pohled do hrobu otevřeného, podívání na mrtvolu bledou, studenou: jak hrozné a poučné spolu! Jako jedna duše v těle dvojím žil Augustin s přítelem. Jak jím to hnulo, když ta drahá polovice srdce jeho odešla — obrácena, pokřtěna — a na pravdě Boží stála již, a on nejdříve též si umřítí přál a při myšlénce na smrt soudu a věčnosti se obávati počal. Tu viděl před sebou, co mládí, co krása, co sláva a čest i zlato s poklady — za cenu mají, že hrobař pochová všecko, jen duši ne, o které, bude-li souzena, — pevně ještě nevěřil a silně pochybovati si netroufal.

Na ulici, kudy dobročinný biskup brátí se měl, dva hladoví hejřilové umluvili se, že, by hojnější almužny vynutili, jeden z nich bude hrátí na mrtvého a druhý lkátí nad mrtvolou. I ulehl onen a mistrovsky na mrtvého hrál a druhý biskupa přicházejícího oslovil:

Dej, pane, dárek, bych pohřbít mohl přítele mi náhle zesnulého. „Tu máš,“ pravil biskup „a soudruha pohřbi; nebo hleď zemřel vskutku právě teď.“ Biskup odešel a žebrák podvodník přítele nezbudil nikdy. — „Nikdo ještě takové nepodal mi almužny!“ zvolal na smrt bledý soudruh a vystřízlivěl na vždy.

Tak Bůh, Pán života a smrti, čas od času k Sobě volá přátely a příbuzné, kteří byli drazí srdci našemu, aby probudil nás ze sna a přivedl nám na mysl, že i my někdy a snad již brzy na pravdě Boží státi budeme. Dívej se na mrtvolu přítele; mrtvá ústa její ti praví: Neplač nade mnou, ale nad hříchy svými; nebo co jsem já, budeš i ty — a snad již brzy!

d) Čtvrtým poslem Božím stalo se Augustinovi upřímné vyznání Fausta, nejosvícenějšího z kacířů, že důkazů nemá a na otázky jeho odpovědět nedovede. Jen duše, která nepřemýšlí, neuvažuje a nesrovnává, ústy lahodnými a lživými unést i převrátiti se dává. Ach jen postůjte u těch, kteří vysmívají se víře vaší a když jste vyslechli jich, rcete: Posmívati se, snadnější jest, nežli dokazovati; bořiti lehčí, nežli stavěti. Smáti se i blázen umí, bořiti i kazisvět ničemný; ty příteli, jenž tak důvtipně víře jsi se posmíval, teď důkazů dej a přesvědč mne. A věřte; že mu bude ouzko, dokazovat, že jasnější dne je noc; — a věřte, že, bude-li upřímný, vyzná s Faustem, že důkazů nemá a odpovědět neumí. —

e) Co trpkost hříchů, modlitba matčina, smrt přítele a nevědomost Faustova započaly, stvrdilo kázání sv. Ambrože, biskupa milánského. — Slovo Boží mocné jest, a ne jednou jediné kázání obrátilo zatvrzelce. To nepůsobí výmluvnost a řečnické umění kazatele, ale ta skrytá moc a síla v slově Božím. Jeť slovo Boží

meč, který duši rozrývá, střela, která srdce raní, aby uzdravila k životu věčnému, kladivo, jež skály rozráží, blesk, jenž mžikem osvěcuje ducha, zapaluje srdce. Žádný je nevyvrátí, nikdo mu neodolá; straší a těší spolu; zarmucuje a obveseluje — a to všechno k spáse. Mnohý jako náhodou, snad ze zvědavosti, aneb jako Augustin, aby dary řečnickovy posoudil, přišel na kázání a našel pravdu, kterou nehledal a slyšel všelicos, co ho k přemýšlení pobádalo, předsudky a bludy jeho opravilo. Není ještě ztracen, kdo navštěvuje kázání. Blaze tomu, kdo neposuzuje je, jako slovo lidské, ale uvažuje co apoštol, dí: „My na místě Kristově poselství konáme, jakoby Bůh skrze nás napomínal“ (2. Kor. 5, 20.); na místě Kristově prosíme: Smiřte se s Bohem.

Tak volal Augustina Hospodin. Trpké ovoce hříchů nejdříve ho přimělo, aby radostí pravých hledal, smrt přítele rozervala duši jeho, že o branách věčnosti, o stoličce soudné přemýšlel. Bludař Faustus sám z bludů vyvésti jej pomáhal a Ambrož slovem Božím na popraží samé pravdy přivedl, a mimo to jako anjel Boží strážný modlitby a slzy matčiny vznášely se nad horkou hlavou jeho.

Augustin není ještě obrácen — ale o obrácení svém přemýšlí. A to je začátek obrácení každého. A jako Augustina i nás volá Pán, denně rozum osvěcuje, denně volá, srdce jímá, mysl pobádá; — odstrašuje, kárá a napomíná, aby vzdechlo srdce, — a dej, Bože, aby vzdechlo každého z nás: „Vstanu a půjdu k Otci!“ — Amen.

IV.

„Mládenče, tobě pravím :
Vstaň!“ I posadil se ten, jenž
byl mrtvý a počal mluvit. I dal
jej máteři jeho.

(*Luk. 7, 15.*)

Vykupitel náš, — vypravuje sv. Lukáš, s apoštoly a zástupem velikým bral se do města, které slove Naim. Když pak se přibližovali k bráně města, aj mrtvý nesen byl ven, syn jediný matky své a ta vdova byla; a zástup z města mnohý s ní. Kteroužto když uzřel Pán, jsa k ní milosrdenstvím hnut, řekl jí: „Neplačž.“ A přistoupiv, dotekl se mar. I řekl: „Mládenče, tobě pravím : Vstaň!“ I posadil se ten, jenž byl mrtvý a počal mluvit. I dal jej máteři jeho. Zde máte, Přátelé drazí, vše, co dnes o Augustinovi vypravovati chci, jako v obraze. Mrtvý onen, syn jediný matky své, nešený k hrobu; není to Augustin, jenž Bohu a ctnosti a víře odumřel, a v d o v a, matka za ním slzy prolévající: není to máti jeho Monika? A ten hlas, který mu pravil: „Vezmi a čti!“ — není to hlas Toho, který pravil: „Mládenče, tobě pravím : Vstaň?“ — a ta milost, která jej ke křtu a k Bohu tak mocně táhla, není-liž to ruka Toho, který přistoupiv, dotekl se mar? —

Opustili jsme Augustina, přemítajícího v Miláně. K biskupu Ambroži přivedl jej Hospodin, aby tento při-

vedl jej k Bohu. Už rozednívati se počalo v duši jeho. Ze zvědavosti na kázání chodil a símě víry, byť i řídké, utkvělo už v duši jeho; pravdy sice ještě nedošel, ale lži již byl zbaven; přece ale ještě pachtil se po hodnotech, zisku, oplzlých radostech; nebo nikdo neuvěří, jak těžce vstává ten, kdo tak dlouho přivykl marnostem.

Tu přišla za ním matka jeho, silná v pobožnostech, po zemi i moři ho následující, ve všech nebezpečích důvěrou v Boha bezpečna. „Nalezla mne tonoucího v zoufalosti, — vyznává sv. Augustin — a když jsem jí pověděl, že nejsem Manichejským, ale ani katolíkem, nezaplesala radostně. Nezaplesalo srdce její radostí nesmírnou, když uslyšela, že z velké části už je vyplněno, oč k Tobě Bože, denně vzdýchala; ale oplakávala mne co mrtvého a na márách srdce svého denně vynášela mne, abys promluvil k synu vdovy: „Tobě pravím: Vstaň!“ a aby oživnul a počal mluvit a Ty odevzdals jej matce jeho. Velmi pobožně a srdcem důvěry plným povídávala mi, že víru má v Krista, prvé než z toho světa vykročí, že viděti mne bude katolíkem. Do chrámu chodívala pilněji a na Ambrože biskupa zrak svůj obračela; milovalať muže toho, co anjela Božího, poněvadž poznala, že skrze něho tak daleko aspoň přiveden jsem. A i Ambrož, kdy mne spatřil, dal se do velebení matky mé, blahoslavě mne, že takovou mám matku. — Ambrož sv. biskup, Monika matka jeho sv., to byli ti, kteří stáli bdíce, střežíce nad duší Augustinovou nemocnou. Podivný to byl churavec: Augustin bloudící a hřešící, podivný lékař, muž Boží Ambrož a zvláštní ošetřovatelka, nejvýtečnější z matek lidských Monika! Slyšme již, jak ruka Hospodinova, která vzkřísila kdys syna vdovy naimské k životu časnému, vzkřísila duši Augustinovu k životu věčnému.

1.

a) Minula už mladost Augustinova — zlá a bezbožná: a on sám divil se a se zármutkem pozoroval, jak již drahně uplynulo let od 19. roku věku jeho, kdy roznícen byl láskou k moudrosti a ustanovil se, že jak nalezne pravdu pravou, opustí všechny marné žádosti, plané naděje a pošetilosti klamné: a hle, již ve 30. roce byl a v tomtéž bahně vězel. — V knihách světských hledal světla a tam ho nebylo; otevřel knihy Boží a ty mnoho obětí, by se hříchů zřekl, od něho žádaly. Jako větrové východní a severní, vlažný a mrazivý: víra a nevěra, pravda a lež střídaly se v hlavě jeho; srdce chtělo čistým být a zlých návyků nechťelo se zříci, a tak zdržoval a odkládal den ode dne obrácení své. Žasnul, jakými řetězy zastaralých vášní srdce jeho bylo spoutáno, a když chtěl opustiti sladký jed, tu zdálo se mu, že hřích na něho volal: Poshověj, lahodné jsou i věci světa; máš i hřích sladkost a lahodu svou: a srdce jeho slabé bylo, by se zřeklo docela. Zahnal od sebe jednu příležitost zlou a již zas vyhledával jiné.

b) Ještě uplynul rok a Augustin, že ostýchal se vyznati Ambrožovi, šel k starému ctihodnému knězi, jmenem Simplicianovi, který biskupa Ambrože křtil, jenž jej jako otce miloval. Tomu kmetu vypravoval Augustin upřímně bludy zmatků svých a srdce nepokoj. A Simplician odpověděl: „Hledáš pravdu? — pokoř se; nebo Bůh skryl před moudrými a pyšnými tajemství svá a žjevuje je maličkým.“ A pak mu vypravoval velebný kmet dále: „Dříve, než tys tam přišel, žil a vyučoval v Římě stařec veleučený, slavnější, než ty a pohan, jako ty. Nejznamenitější té doby muži do školy k němu chodili, až i sochu s obrazem jeho na náměstí na sloup postavili, což za vrch slávy pokládáno bylo. On ale,

— tak učený a slavný, až do šedého věku svého ctil modly a podílu bral v ohavných prostopášnostech pohaných. Po tolik let pohanství zastával slovy učenými a poznáv Krista, nestyděl se býti žákem jeho a pokorný jako nemluvně, zasedl u pramene víry a sklonil čelo své k nohám sv. kříže. Zkoumal, zpytoval, rozbíral a tu jednou potkav mne — vypravoval Simplician, do ucha tajně mi šeptal: ‚věz, že jsem křesťanem.‘ Na to já: Neuvěřím a mezi křesťany nebudu počítati tebe, pokud v chrámě křesťanském mezi křesťany tebe neuzřím. Tedy on s úsměvem řekl: ‚Zdě tedy činí křesťany?‘ Nebo obával a ostýchal se veřejně vystoupiti jako křesťan, aby mezi pohany mocnými a urozenými, u nichž mnoho platil, o vážnost a důstojnost svou nepřišel. — Když ale čtením a zkoumáním na slova přišel: Kdo mne vyzná před lidmi, toho i já vyznám před Otcem svým, který jest v nebesích, obávati se počal, aby Kristus někdy nezapřel jej před Otcem, kdyby on zapíral Jej před lidmi, a tu z nenadání ke mně pravil: ‚Pojďme do chrámu, chci se státi křesťanem!‘ — A když již zasvěcen byl v prvé vyučování a už měl pokřtěn být: tu kněží navrhovali mu, aby, ostýchá-li se, vyznání víry v prázdném uzavřeném chrámě učinil a soukromí — bez diváků křest sv. přijal. On ale pravil: ‚Veřejně jsem zastával modly, — proč bych také veřejně nevyznal toho, kterého jsem poznal, Krista?‘ — A když vstoupil na místo vyvýšené ten kmet v celém městě známý, a silným, pevným hlasem víru počal vyznávat: tu všichni přítomní jeden druhému, jak jej znali, šeptali, radující se všichni. A všech ústa volala: Victorin! Victorin! — Podivil se Řím, radovala se Církev, zamilovali si jej všichni láskou a radostí.“ —

Tak vypravoval ze zkušenosti své kmet Simplician,

a něhož Augustin rady hledal. Zahořel touhou Augustin následovati jej a obdivoval tím více kmeta učence, když dále slyšel, kterak Viktorin, kdy zákon císařský křesťanům zakázal vyučovati, raději stolice učitelské, bohatých příjmů a vzácné hodnosti se zřekl, jen aby nemusel zapírat Krista svého. Tak mocně působí na člověka příklad mužů svatých. Augustin chtěl za Viktorinem, ale vůle jeho spoutána byla řetězy. Nebo z vůle převrácené povstává náruživost, a slouží-li kdo náruživosti delší čas, povstává zvyk, a zvyku-li se nepostavíš na odpor, stává se nutností. Tak dvojí vůle, abych tak řekl, držela Augustina v boji; jedna stará, druhá nová; ona tělesná, tato duchovní; ona silnější, tato slabší: a ty zápasily sebou a trhaly duši jeho. Zkusil tak Augustin sám na sobě, co napsal sv. Pavel, jak „tělo žádá proti duchu a duch proti tělu“. (Gal. 5, 17.)

c) Jednoho dne, když s přítelem svým Alypiem samojediný Augustin seděl, navštívil je krajan jejich Pontitian, vysoký úředník z paláce císařova. Posadil se a rozmlouvali. A Pontitian, vida na stole Augustinově knihu, maně ji otevřel a s potěšením divil se, že epistoly sv. Pavla nalezá. Bylť křesťanem již věřícím a často v chrámě dlouho na kolenou se modlil. A ten se zaradoval nemálo, že na stole Augustinově tuto a jen tuto knihu nalezl. Vznikla řeč a došla až na poustevníky. Pontitian vypravoval o životě a skutcích a podivuhodné zdrželivosti poustevníků, kterýchž rájem je step a poušť, o čemž Augustin nevěděl ničeho. A když pozoroval, jak Augustina řeč ta jímá, jal se vypravovati, co jemu samému se přihodilo v Trevíru. „Císař byl v Trevíru v divadle; já a ještě tři z přátel jeho, nejsouce milovní her těch hnusných, dva a dva procházeli jsme

se po rozsáhlých zahradách vedle divadla. Jedni sem a druzí kráčeli tam. Tu soudruhové naši dva zašli od nás opodál a bloudíce, přišli do nějaké chatrče, v níž bydleli poustevníci v úkrytu před světem, chudí duchem, jakovýchž jest království nebeské. A našli tam písmo, v němž vypsán byl život Antonínův. Dali se do čtení, diví se, zahoří a mezi čtením uzavírají v sobě, že světskou službu opustí a takovému životu se oddají. Čtou dále a spravedlivým hněvem hněvají se na sebe a dosavadní život svůj, mění se uvnitř, srdce jim tluč, zmateně a spolu vroucně pohlíží jeden k druhému, přítel k příteli a druh praví druhu: Kam životem svým zaměrujeme dojít? Co hledáme? Nejvýš přízeň císařovu; a kdy jí úplna dosáhneme? A zdaž to není nejisté a obtížné? — Odřekněme se naděje, státi se přátely císařovými, a staňme se přátely Božími! A to v tuto hodinu a na tomto místě. Zůstali oba v chýši a dvůr císařův nespátril jich více. Měli pak oba nevěsty, a ty uslyševše to, posvětily panenství své Bohu. —“

d) Tak vypravoval krajan Augustinův. A Augustin jako v zrcadle ve vypravování tom viděl nepravost svou, hrozil se sám sebe a chtěl ven, ale neměl, kam by utekl sám před sebou. Zvolal: „Teď vidím, jak ohyzdným jsem byl, jak převrácený a pokálený, jak poškvrněný a vředuplný! — Neučení uchvacují království nebeské a my se svými vědomostmi: pohleď, kde se válíme tělem a krví?“ Tak promluvil Augustin v zápalu svém, odtrhl se od přítele, který mlčel a s úžasem naň pohlížel. Nebo měnily se mu čelo i líce, oči a barva tváří, a třásl se mu v hrudi hlas a tak pádil do zahrádky ven. A teď v srdci jeho strhla se **bouře**, v hlubinách duše jeho strhl se strašný boj, který nikdo lépe a živěji vylíčiti nedovede, než on sám. Co v tu chvíli požehnanou v mysli,

v srdci, v duši, v celé bytosti jeho se dalo, o tom slyšíme
vlastní slova jeho v díle

2.

a) „Tak trápil jsem se a stonal, obviňoval sám sebe
trpčeji, než kdy jindy a zmítal jsem sebou a obracel
se v poutech svých, aby se rozpadly docela; ač již ma-
lounko poutaly, ale poutaly přece. A v útrobách mých
strachem a studem, znásobiv bičování, dolehal na mne
Hospodin, aby slabé a tenké pouto hříchu nesesílilo a
nespoutalo mne zase pevněji. Pravil jsem sám u sebe:
Nyní staň se to! Nyní stane se! — Již skoro činil
jsem — co jsem povídal, a přec ještě nečinil: nazpět
neklesal jsem, ale vpřed abych kročil, těžké se zdály
nohy, ale stál jsem již na blízku a si oddychoval.
A opět pokusil jsem se a zase něco bližší byl jsem cíle
a přec ještě jsem tam nebyl; jelikož jsem ještě váhal
odumřítí smrti a žítí životu. — Více se zmáhalo ve
mně zobyčejnělé zlé, než neobyčejné mi dobré. Doba
rozhodná tím blíže přicházela, čím větší mi naháněla
hrůzy; ale na váhách nechala mne.

A zadržovaly mne hračky pošetilé a marnosti ni-
čemné, mé dávné přítelkyně; ty tajně na rouchu mém
tahaly a šeptaly: Opustíš nás? A nebudeme od toho
okamžení s tebou až do věčnosti? A tu nebude dovoleno
tobě to a ono od okamžení tohoto až do věčnosti? —
A již poslouchal jsem je daleko méně než z polovice; neboť
už jen nesměle dotíraly na mne, jen ze zadu pošeptáva-
jíce, abych se obrátil. Ale maloučko přec ještě zdržovaly
mne Mluvila ke mně mocná navyklost: „Domýšlíš se, že vy-
držíš bez nich?“ — Ale již slabounce tak mluvila. Neboť
na druhé straně čistá otevírala se mi důstojnost zdr-
ženlivosti, jasná a ne bezuzdně veselá, počestně mi

kynouc, abych přešel a neváhal. Tam u ní tolik jinochů a panen, tam z mládí jich mnoho a z každého věku, tam vážné vdovy i panny stařeny a při všech jedna čistota, jedno veselí srdce, jedno čisté plesání A čistota sv. posmívala se mi posměchem napomínajícím: Co dovedli ten a onen, toho-li ty nedovedeš, Augustine? A pak rázem jakoby poroučela: „Ohluchni k oněm nečistým údům na zemi, aby umořeny byly.“ — Tento byl boj v srdci mém — boj sebe sama proti sobě samému. “

b) A jako po bouři takové následuje dešť, — po této bouři duševní vyřítil se z očí jeho proud slzí bolestných. Pod stromem fíkovým sklesl a pustil uzdu slzám a vyprýštily se proudy slzí z očí jeho, oběť Hospodinu dobrolíbezná. Vzdychl: „Hospodine, nevzpomínej nepravostí našich starých!“ (Žalm 6); nebo cítil, že jimi držán byl, a lkal: Jak dlouho? zítra a zítra? proč ne hned? proč té hodiny nemá býti konec mé hanbě?? A aj, tu z domu sousedního slyší hlas chlapce neb dívčiny, který ve zpěvu volá a opakuje: vezmi, čti! vezmi, čti! — Ustrnul, změnil tvář, namáhavě přemýšleje, zda-li při některé hře děti cos podobného zpívají. A nenapadlo mu. I vykládal si nejinak, než že hlas Boží jemu velí, aby otevřel písmo, a kdekoli otevře, aby četl. Potlačiv slze vrátil se k příteli do domu; vzal písmo, otevřel maně a slova, na něž nejprv padly oči jeho, četl. — „Jako ve dne poctivě choďme; ne v hodování a opilství, ne v smilstvích a nestydatostech, ne v sváru a závisti: ale oblect se v Pána Ježíše Krista a nemějte péče o tělo podle žádostí jeho.“ (Řím 13, 13.) — Dále již čísti nechtěl, aniž třeba bylo. Nebo při posledních slovech, jakoby světlo víry vylito bylo v srdce jeho, prchly všechny temnosti.

Udělav v knize znamení zavřel ji a pojav Alypia přítele za ruku, pokojnou tvář, srdcem rozníceným dí: „Pojď a povězme matce, že jsem obrácen!“

Šli, vypravují . . . ona raduje se; vysvětlují, jakým způsobem se stalo; ona plesá a velebí Boha a blahorečí Pánu, který mocen jest učiniti mnohem více, než prosíme neb rozumíme. — „Tolik vymohly u Boha modlitby a slzy její; již obrácen jsem byl k Bohu, už ani rozkoší ani naděje jakés v světě nehledal jsem a stál — jak jednou ve snu viděla — kde ona stála ve víře. Tak obrátil Bůh kvílení její v radost, mnohem větší, než žádala, mnohem sladší, nad trpkost prolitých pro syna ztraceného slzí.“

c) Aby nemusel mluvit jazykem to, čeho se zbavilo srdce jeho, řekl Mediolánským, aby si hledali jiného učitele moudrosti; a aby od zmatku toho světa odpočinul, na venek se odebral, kdeby bez vytržení mohl rozjímati; aby schopnějším se stal ku přijetí křtu sv., Ambrože biskupa prosil za radu, které knihy z písem božích nejspíše by čísti měl. A ten mu doporučil Isaje proroka proto tuším, že tento prorok nejjasněji o povolání pohanů do Církve psal. To stalo se na podzim r. 386. v 32. roce věku Augustinova.

A jak se podivili Milánští, když v postě roku následujícího na vyvěšené na dveřích chrámových listině těch, kteří prosili za křest, stálo i jméno Augustinovo.

Přišel ke křtu do Milána. A slavný ten učitel moudrosti, který nedávno před tím tak slavně a tolikým žákům přednášel, nestyděl se a v chrámě Božím mezi mládež vřadil se a naslouchal jako žák tomu prostému a podivnému učení Páně. V noci prvního svátku Velikonočního pokřtěn jest se synem svým pat-

náctiletým Adeodatem a přítelem Alypiem v Miláně rukou sv. Ambrože biskupa.

Píše sám, jak ho jímala ta slavnost a ty zpěvy a hymny Církevní. „Nemohl jsem se nasytiti podivnou tou sladkostí, která se rozlévala v srdci mém. Sladko-zvučné zpěvy splývaly v uši mé a do srdce mého zčištěná prýštila se pravda, a vzplanul tam oheň zbožnosti a proudily se slzy: a dobře mi bylo.“

d) Aby pak s větším prospěchem sloužiti mohli Pánu, odebrali se Augustin a matka jeho Monika z Milána a vraceli se do otčiny své do Afriky. — V Ostii na Tibeře pozdrželi se, aby po obtížích namáhavé cesty zotavili se k další plavbě. Samotni dva: Augustin a Monika, syn a máti, syn znovuzrozený a máti vítězná a plesající: oba křesťané a blažení oba stáli položeni v okně, odkud viděti bylo do zahrady a na moře nepřehledné. Rozmlouvali spolu velmi líbezně ne o minulosti — ale o tom, co čeká na ně. Zkoumali, jaké as jsou ony radosti sv., o nichž písmo dí, že ani oko nevidělo, ani ucho neslyšelo, ani na mysl lidskou nevstoupilo, a pak s radostmi těmi porovnávali rozkoš smyslů tělesných a i dovolenou blaženost pozemskou. Tu pravila Matka k němu: „Co se mne týče, synu, nic mne víc nepoutá k tomuto životu. Co bych zde ještě činila, a proč zde jsem, nevím; neboť se mi již naplnila naděje tohoto života. Jedno bylo, proč jsem si přávala prodlíti v tomto životě, abych tě viděla křesťanem katolickým, prvé než umru. Hojněji mi toho udělil Bůh můj, že tě vidím sluhou Božím, jenž jsi odvrhnul od sebe všecku rozkoš pozemskou a sloužíš Bohu v kázni a bázni. Co mi ještě činiti zbývá? —“

Takové bylo bojování a po boji vítězství Augustinovo! Dokladů zapotřebí není. Srdce lidské, které jsi Augustina v bludech následovalo a boj jeho obdivovalo a nad návratem jeho teď plesáš a radost a pokoj, a štěstí jeho pocituješ: jdi a následuj jej u povstání, jehož jsi následovalo v pádu — a připravíš i sobě věčnou radost a plesání, které nepomine. Amen.

V.

„Taková bude radost před
anjely Božími nad jedním hříš-
níkem pokání činícím!“

(Luk. 15, 10.)

Go děje to se na nebi, Přátelé, že celé nebe: an-
jelé a svatí s Hospodinem samým více se radují nad
duší jedinou, která z hříchů povstala, z cest zahynutí
na úzkou, ale bezpečnou stezku spásy přešla, nežli nad
mnohými dušemi spravedlivých a svatých, jejichž ctnost
utvrzena a spása jista jest?! —

Nedivte se; vždyť člověk neraduje se jinak. Mi-
loval Jakob Josefa čistého, syna Rachel milované, dokud
jej kolem sebe měl, a naříkal nad ztraceným hoře;
kdo však nechápe z nás, že nevýslovně větší byla ra-
dost jeho, když toho syna, kterého za ztraceného měl,
po letech živého, povýšeného a po boku krále sedícího
nalezl? Čím větší bylo hoře ze ztráty, tím větší byla
radost z opětného nalezení. A radosti té bylby neoku-
sil nikdy, kdyby nebýval syna ztratil. — Tak otec a
máti vítají syna, jenž živ a zdráv se z boje vrací domů;
a čím větší nebezpečství bylo v boji, tím větší jest
veselí srdce jejich. Bouře zmítá lodí na moři a hrozí
plavcům rozkotáním, všichni blednou strachem smrti
blízké. Přešla bouře, tiší se moře, jasní se nebe: a na

lodi je plesání nad zachováním života, kterého by nebylo bývalo, kdyby zkázou bouře nebyla hrozila. Stůně přítel, manžel, otec, dech v hrdlu trhaný a tepna jeho neštěstí věští; všichni domácí zároveň s ním v duchu stůnou; uzdravil se a tu bývá radost v rodině veliká, jaké nebylo dříve, kdy zdrav a silen býval.

Rozumíte teď pastýři dobrému, který celé stádo opustil a vyšel hledat jediné ovce zbloudilé a dovedete oceniti radost jeho, jak nad nalezenou plesaje na ramenou svých přináší ji k stádu? Rozumíte ženě, která nazpět do pokladů svých ukládá jediný penízek ztracený a zase nalezený a v radosti své sousedky zve k hodům? Už víte, proč hody strojí otec při návratu mladšího syna marnotratníka, ač jich staršímu nikdy neučinil: „poněvadž mrtev byl a zase ožil — byl ztracen a nalezen jest.“ Tak je to na zemi, tak je to na nebi; tak je to ve věcech marných a pomíjejících, tak v srdci člověka, jako v srdci Božím nejčistším: čím větší předcházela těžkost, tím větší potom radost. A dle toho představte si radost srdce, které Augustina' dvakrát zrodilo: světu nejdříve a potom Bohu, radost matky jeho Moniky a plesání duchů Božích nad návratem zbloudilého. Nebo i On „mrtev byl a zase ožil, ztracen byl a nalezen jest“. — Zbývá ještě, abych život Augustina obráceného Vám představil (1) a co v něm pro duši naší poučitelného jest, k výstraze naší, vykázal (2).

1.

1. Na podzim r. 386., v 32. roce věku svého Augustin obrácen, a následujícího jara v noci z bílé soboty na hod Boží Velikonoční pokřtěn jest od Ambrože bi-

skupa milánského. — Po křtu sv. s matí domů se ubíral a v Ostii, pobřežním městě italském, by se zotavili k další plavbě, pozdrželi se. Co tam jednou sami jsouce beze svědků rozmlouvali, slyšeli jsme. V pěti dnech na to Monika padla do mdloby a do nemoci. Augustin a bratr jeho stáli u lože její, celí zarmoucení nad tím, že tak dalekou domova, v cizině neznámé překvapila nemoc matku dobrou. Věděliť, že si přávala, aby, poněvadž s manželem žili tak jednosvorně, prach její odpočíval vedle prachu muže jejího. „Pozorovala to nemocná, pokárala jich pohledem a řekla: Pohrbětež kdekolivěk tělo toto; nic vás starost o ně nezarmucuj; jediné za to vás prosím, byste pamatovali na mne při oltáři Hospodinově, kdekoli budete. Ať je to daleko od domova; nikde přec není daleko Pánu Bohu; není se co obávati, že by nevěděl v den poslední, odkudby mne vzkřísil.“ — To když vypravila, jak mohla, umlkla; nemoc se zhoršila a v devátý den nemoci své duše její zbožná a bohublá zbavena jest těla svého v 56. roce věku její, v 33. věku Augustinova.

Zatlačil jí oči Augustin a pochoval bez slzí v Ostii na břehu mořském. Augustin praví sám: „A i když vynášeli tělo, šel jsem spolu a vrátil se bez slzí. Nezaplakal jsem, ani když se sloužila za ni oběť vykoupení našeho, ani při ostatních modlitbách, když již vedle hrobu složeno bylo tělo. Po celý den v skrytosti želel jsem žalostí těžkou a myslí sklíčenou modlil se k Bohu.“ — Když pak po obřadech sv. bylo a Augustin matky drahé doma neviděl, tu — praví: „dal jsem vůli slzám zadržným, aby tekly pokud by chtěly; plakal jsem nad ní a pro ni, nad sebou i pro sebe“. Končí pak vypravování toto slovy: „Vnukni to, Pane Bože můj, kněžím, bratřím mým, aby kdokoli budou čísti

knihu tuto, u oltáře Tvého pamatovali na Moniku služebnici Tvou a P. její manžele.“

2. Po pohřbu matky drahé zapomněl na svět na celý a žil jedině Bohu a ctnosti. Abych vám Augustina obráceného v pravém světle představil, musel bych právě tolik řečí o pokání a polepšení jeho činiti, kolik jsem činil o bloudění jeho. Ale svatopostní čas ku sklonku se chýlí a v příští poslední neděli svěcení ratolestí nedá místa slovu Božímu; proto spěchaje řeč svou krátím a v spěchu tom vyznačuji jen toto dvojí:

α) Především bojoval Augustin, aby po obrácení svém — do starých hříchů zpět neklesl a β) všeho vynaložil, aby co bloudící zlého způsobil, hojně zase napravil.

α) Věda, že žádný obrácenec není jist, aby zpět neklesl, ale že tělo, svět a nepřítel lidstva ustavičně obcházejí, hledajíce, koho by pohltili: celý trásl se při myšlence té, že by i on mohl zase upadnout v hříchy staré.

Věděl, co sv. Petr napsal: „Jestliže ti, kteří skrze poznání Pána našeho a Spasitele Ježíše Krista poškrvni světa ušli, opět jimi spoutáni a přemoženi bývají, učiněny jsou jim poslední věci horší, nežli první. Lépe zajisté jim bylo neznati cesty spravedlnosti, nežli po seznání zpět se odvrátiti od nich“ ... (II. Kor. 2. 20, 21.)

Aby jako z oudů svých, i z paměti své na vždy hříchy minulosti zapudil (— nebo pamět i bdícímu i spícímu předváděla lákadla) — ukryl se před světem a hlukem jeho a v tiché samotě na modlitbách a rozjímání trval. A smysly těla svého za zrádce považuje, střežil zrak, krotil sluch, na uzdě držel jazyk svůj, střídmostí hleděl předejiti pokušení a to aby nikdy nevrátilo se, i radostí dovolených se zřekl. A když se srdci bez radosti světské zastesklo, říkal:

„Více jsi zhřešilo, než pykat můžeš.“ — Dojat tíží hříchů svých do pouště pusté ujít chtěl, a tu hlas svědomí mu řekl: „Kristus zemřel za nás za všechny, aby ti, kdo žijí, ne sami sobě živi byli, ale tomu, jenž zemřel pro ně.“ —

b) Aby napravil, co dřív zlého způsobil, po smrti matky své, dříve než otčinu svou vyhledal, pobyl v Římě a v Karthagině, poněvadž v těchto dvou hlavních městech Italie a Afriky hříchy a přednášky jeho minulé známy byly. Že dříve Církev katolickou tupil a několik mladíků k odpadnutí od ní přiměl, teď vynaložil všechny síly a vlohy své, aby slovem i písmem příkladem i důkazem pravdu víry Kristovy složené v Církvi Katolické ukázal všem. Právě toho času hrozné a škodlivé bludy o víře široko daleko rozšiřovaly se a od knížat mocných podporovány byly a právě do té doby postavil Bůh Augustina obráceného. Veškerou silou výmluvností ducha svého, obratností pera svého i ve veřejném hádání i v přátelských rozmluvách bojoval proti bludu a dokazoval pravdu, a jako blesk láme cedry, tak slovo a příklad jeho drtily blud a lež. Nebylo protivníka, který by jen byl odvážil se, o víře se hádat s Augustinem a bludy ty, jak vznikly, — zanikly zase.

Jak mocným odpůrcem bludařům těm byl, svědčí událost ta, že kacíři „donatisté“ zvaní články víry měli, který zněl: „Skutek bohu libý učiní, kdo Augustina spraví ze světa.“ Ale Bůh jej Církvi zachoval. — A nebylo mu o marné hašteření jen, ne aby bloudících zahanbil a nevědomost jejich odkryl. On v pokoře, mírnosti a vždy šetrně: „Z lásky k Bohu hledejme pravdu!“ říkával. — Že sám poznal moc a ovoce bludu na sobě, s trpělivostí a láskou neslý-

chanou vyučoval nevěřících. Křesťanům od Církve odpadlým říkával: „Dost dlouho hádáme se a hašteříme. Krtem svatým všichni my i vy jsme dětmi jednoho Otce nebeského; — přestaňme v boji. Vy jste bratří naši, ať jste dobří či zlí, ať jimi chcete být či nechcete, zůstáváme přece bratřími. Jedná se vám o to, abychom dědictví Otce Nebeského rozdělili. Je vaše, jako naše; vládněte jím a spravujme ho společně. Proč polovici chcete? máte právo k celému!“ — Slovo Augustina hodné a důstojné, jež uvážít by měl každý, kdo v Církvi i mimo Církev katolickou stojí. A takovému počínání Bůh žehnal s hůry hojně.

3. Potom z Říma a Karthaginy odebral se do rodiště svého, do Tagaste, kde s mnohými soudruhy svými po 3 leta v úkrytu, v uzavřenosti život na způsob klášterního života vedl. Nikdy nev kročil do takového města, v kterém biskupská stolice uprázdněna byla; bál se, aby, protože oči celé křesťanské Afriky obráceny byly na něho, někde mocí nebyl zvolen za biskupa. Než jednou nemohl odepřítí příteli a provodil jej do města Hippo na břehu mořském, které teď Bona se jmenuje a ve francouzském Alžírsku leží. Přišli do chrámu a biskup toho města kmet a Řek, který jen skrovně latině s lidem mluvití dovedl, právě na srdce kladl věřícím, jak velice by kněze zapotřebí měl, jenž by jej v stáří jeho podporoval. Tu lid, sotva že ho spatřil, uchopil Augustina a mermomocí vedl ho k biskupovi, by na něho „ruce vložil“ . . . Augustin plakal, se zdráhal pamětliv minulosti své, a když nic neprosnělo, jen prosil za lhůtu, by v samotě připravití se mohl k svátosti té převelebné. Svatí mužové minulých věků zdráhali se přijmout tuto svátost Boží, jak pravé ponětí měli o sv. úřadě tom! Augustin sám

o něm praví: „Jednak není v životě ničeho, vedle kněžství, kde by více obtíží, více namahání a nebezpečenství bylo; jednak ale nelíbí se Bohu nic více, kdy pravým způsobem kdo úřad ten zastává.“ —

Spěchaje ku konci, nemohu a nemusím říci, jakým knězem byl Augustin. V r. 395. stal se spolubiskupem a nástupcem biskupovým a vyšší úřad jeho zvýšil i rozmnožil lásku jeho apoštolskou.

S kněžími města svého ustavičně ještě život společný na způsob klášterního vedl; nevycházel, leč aby vdov, sirotků, nemocných neb zarmoucených navštívil. Kázal hojně i dvakráte denně; společný s kněžími svými měl stůl a na stěně večeřadla toho nápis stál: Kdo zalíbení mívá v tom, že u jídla nepřítomných pomlouvá, ten a takový věz, že pro něho není stůl tento. Pokladnice jeho společnou byla kněží i chudých záložnou; nejen dědictví rodičů, ale i důchodů svých rozdal.

Při tom při všem byl nejpokornější všech. Právil: „Tážete se, které přikázání je první, které druhé . . odpovídám: I první i druhé i třetí . . pokorným buď! Ne jakoby jiných přikázání nebylo; ale poněvadž i nejkrásnější činy naše, není-li v nich pokory, — ničím nejsou.“

Stádcí svému v chrámě říkal: „Nežádám si bez vás spasen být . . . K čemu mluvím? proč jsem biskupem? K čemu jsem na světě, než abych Kristu až do smrti a po smrti s Kristem živ byl; ale ne bez vás. To je vašeň má, čest má, sláva má a radost má; to jest bohatství mé.“

Přes 30 let byl pastýřem dobrým stádcí svěřenému; u večer života jeho ještě jednou pravice Boží navštívila jej. L. P. 428. zuřivý a divoký národ Vandálů ze Španěl priplul do Afriky. Města bořili, co kde živého,

zabíjeli, mořili. Byla bída, hlad povstal, zuřil mor. Místem daleko široko nebylo kněze; buď prchli, buď padli mečem . . . Tu v těch dnech hrůzy — abych to jedním slovem pověděl, Augustin „všem všecko“ učiněn jest. Bylť knězem, biskupem, lékařem, opatrovníkem, sestrou milosrdnou, almužníkem, hrobníkem . . . A v noci k nebi ruce spínal za lid svůj. Však již až k Hippo dorazil nepřítel, oblehl město Augustinovo a 14 měsíců obležení trvalo. Ale již třetí měsíc podlehl zdraví biskupovo namahání nesmírnému. Jako hvězda jasná — tak jasné zavřelo se oko jeho a ústa šeptala: „Toužím rozdělení a býti s Kristem!“ — Se slovem tím zesnul v Pánu v 76. roce svého věku. Mezi hroznou střelbou a praskotem padajících domů a mezi lkáním celého města — obětována jest za něho byla oběť nejsvětější. S ním zhasla perla někdy tak slavné Církve Africké. — Zotavme se, dřív než uvážíme slovo poslední v díle

2.

V životě Augustinově, Přátelé, jako v obraze viděli jsme, kam až člověk, kdy pýše a žádostem srdce povolil, zblouditi může. Augustin na dně propasti, v bahně prostopášnosti vězel a duch jeho, neznaje Boha, bloudil v nevěře. A viděli jsme dále, jak Láska Boží slitovná to srdce hřešící a tu hlavu bloudící neopustila, ale osvěcovala tu hlavu vždy jasnějším paprskem, jímala to srdce láskou vždy vřelejší, až prohledlo oko ducha a v lítosti zaplakalo srdce jeho. Dojatí svědkové jsme byli, jak vedle ruky Boží a vedle Srdce Božího ruka i srdce matky Moniky co anjel strážný nápomocny byly k dílu tomu Božímu. Viděli jsme, jak těžko je

člověku, opustiti mnoholetý návyk hříšný, jak hřích za leta srdce lidské ovládá, a jakého namahání třeba, by člověk z hrobu povstal k životu! Ale viděli jsme též, že jen když člověk opravdově chce a se přičiňuje, milost Boží divy činí, slabého člověka podporuje a seč člověk při nejlepší vůli není, dokonává. Sledovali jsme hrozný Augustinův boj a konečné jeho vítězství.

Jaké drahocené perly vzácného poučení skrývají se v moři tohoto zbouřeného života! Kdo zhřešil s Augustinem, ten teď tuto dvojí pravdu uvažuj:

α) Člověče, zhřešil-lis, nezoufej; Bůh je milosrdným, On Ti milost daruje.

β) Když tě ale volá, poslechni ihned; On je spravedlivý, zatvrzelce zavrhuje.

α) Upadl-li kdo do hříchů těžkých, nechať nezoufá a k hrůze strašné hrůzu mnohem strašlivější nepřikládá; kdo zoufal, — sama sebe odsoudil na věky. Kolik je jen v tomto našem městě do roka těch, kteří když zabředli do hříchů a následků jejich snést nemohou, kletou vlastní rukou maří život svůj. To je úskok nepřítele zlého, že člověku napřed hřích tak vnadně maluje, navrácení se k Bohu snadné a milost Boží nesmírnou představuje: a když člověk klesl a hříchu uvykl, tu najednou mu celou hořkost hříchu pocítiti dává, milosrdenství Boží před ním skrývá, jakoby mu šeptal, jako Kainovi kdys: „Větší je hřích tvůj, než aby ti mohl být odpuštěn!“, že malomyslní duše nešťastná a v zoufalosti sténá: „Příliš dlouho a zle jsem zhřešil, milost Boží zamítal, Svátosti zavrhoval, než aby Bůh mohl mi odpustiti. Nyní jest pozdě!“

Z života Augustinova seznalo's, Srdce nešťastné, že u Boha vždycky jest smilování a hojné shovívání, a dokud v těle tom žije duše tvá, není ještě pozdě.

Proto ti Hospodin ještě života popřává, abys do sebe šel a milost ustavičně dává, abys povstal. Jsou velicí hříchové tvoji? — Větší je Láska Boží. Jsou mnozí hříchové tvoji? — Bůh bezpočtůkrát se smilovává. Jako jiskra proti moři: tací jsou hříchové tvoji, když s láskou Boží měříš je. Nevysuší jiskra moře bezedné a nesmírné, ale padnouc do něho tím rychleji zhasíná.

Není otce pod sluncem, který by dítě své tak miloval, jako otec náš nebeský. Slyš jen slova lásky jeho: „Láskou věčnou miloval jsem tě; protož přitáhl jsem tě smilovav se.“ (Jer. 31, 3.) — „Proč byste chtěli umřít, dome israelský? Nebo nechci smrt umírajícího. Obratťe se a živi budete.“ (Ezech. 18, 32.) — „Pakli by bezbožný činil pokání z hříchů svých, které spáchal a ostříhal by všech přikázání mých a činil by soud a spravedlnost: živ, živ bude a neumře!“ (Ezech. 18, 21.)

Hle, co mohl více učiniti Hospodin a neučinil? Jednorozeného Syna Svého vydal za nás, aby žádný nezahynul. I kdybys byl, jako syn marnotratný zabloudil, kdybys 10 hřiven dlužen byl: Bůh vždy odpustiti chce: jen, člověče, i ty musíš chtít, chtít opravdově a upřímně. S velikou důvěrou musíš přijít a v pokore a upřímnosti v prsa se bít a rány srdce svého ukázat Hospodinu všecky bez výminky, bez obalu, bez výmluvy; s Petrem hříchů oželet bolem pravým a lítostí nelíčenou, nadpřirozenou z lásky k Bohu, musíš s Augustinem započít život nový, příležitostí vábivých se vystříhat, povinnosti stavu svého věrně plnit a potakovém pokání opravdovém a upřímném pocítíš v srdce hluboku, jaké jsou ty radosti spravedlivých a jaký je ten pokoj Boží v nadru, jež z hříchů vyznalo se právě.

b) A proto musíš, když Bůh volá, uposlechnout

hlasu jeho bez odkladu, hned . . Bůh nepřestává volati hříšníka. Ale člověk hříchem omámený, vášní opojený, zvykem jako v tvrdý spánek ponořený — slyší Boží hlas; ale jako rozespalý lenivě se zvedá, otvírá oči, vztahuje ruce . . . myslíš, že vstane už? Ach, sotva že dozněl Boží hlas, již opět oči uzavírá, a znova sklání hlavu v podušku. To je obraz hříšníka. Vůle nemá odvahy, srdce nemá síly, předsevzetí dost, ale všechna planá jsou a bez skutku. Zítra, pozejtří to učiním! tak sama sebe chlácholí a spí dále a ani se mu nezdá, že spaní to je smrtí a morem duši jeho.

Kdo je v úřadě svém tak liknavým mezi námi, aby na zítřek odkládal, co může a má vykonat dnes? Kdo tak zpozdilým, aby upadnuv do nemoci nebezpečné — řekl: zavolám lékaře až zítra? — Kdo tak neopatrný a nepovážlivý, aby, věda, že dnes přijde lupič, děl: až zítra budu střežit majetek svůj? — A kdo uvážil, že s těžkým hříchem v duši — náhle překvapen býti může smrtí nečekanou, a ví, jaký je osud duše, která těžkým hříchem obtížena před soudem Kristovým nalezena bude, a nikterak si toho netají, že dnes třeba umřít může a pokání na zítřek odkládá: ten větší jest bloud a nepředloženější jedná, než zpozdilci ostatní.

Neříkejž nikdo: na loži smrtelném času dost! Ač nikdo neví, bude-li k dostatečnému vyznání míti skutečně času dost, tu zkušenost učí, jak neúplná a kvapná bývá ona pobožnost na lůžku bolestí, kdy bolesti vnitřní, slzy domácích, bázeň smrti mysl churavého kormoutí, paměť nevěrnou se stává, pobožnost pravá je obtížná a zadostučinění nemožné.

Ty odkládáš na zítřek? A víš, že zítra budeš živ a zdrav? Bůh ti slíbil odpuštění, ale neslíbil ti zejtek.

Samo písmo Boží praví: hodina smrti, hodina Páně jako zloděj, ta, kdy netušíte, překvapuje člověka. Jako je míra hříchů, je i míra milosti; a ta je v ruce Božích. Manases po 40 letech hříšných odpuštění došel u Boha, ježž snažně za ně prosil, a syn jeho Amon po dvou již letech bohaprázdných v hříších zahynul! Bůh věčnost, ty, člověče — ale jen hodinu svou v ruce máš, hleď a vynalož všecko, abys v hodině své dobyl věčnost šťastnou!

* * *

Končím a jako s bolestí, že u konce jsou ty vznešené hodiny letošního postního rozjímání našeho, Augustinův život celý ještě jednou vyvolávám v paměti Vaší. První řeč má předvedla Vám všecky jeho hříchy, druhá všecky jeho bludy, — třetí vyprávěla, jak Bůh jej volal, — čtvrtá jak Augustin bojoval a dnešní poslední, jak konečně zvítězil a pokáním svým opravdovým a upřímným nebi i zemi stal se divadlem přežádoucím. K tomu dokládám slovo poslední: Kdo's nezhrěšil s Augustinem, — výstrahu měj, kam vede vášeň, srdce a ducha blud. Kdo's zhřěšil s ním, s ním i povstaň zároveň! A to jest přání mé, které na sklonku rozjímání těchto přináším srdcím Vaším pohnutým, aby nás všecky, ani jednoho nevyjímaje, o těchto Hodech Božích, jako Augustina, očistila milost Boží od hříchů. Velikonoc kyne. Beránek Boží hody připravuje; kdo má srdce v těle, obmej duši v pravé zpovědi a pak jdi a okus, jaké jsou ty Hody Beránkovy: radost a pokoj tady i na věky. Amen! —

OBSAH.

I. Řeč postní	4
II. Řeč postní	15
III. Řeč postní	26
IV. Řeč postní	38
V. Řeč postní	49

Nákladem knihkupectví **B. STÝBLA v Praze** vyšly následující knihy theologické:

Alacoque M. Uctění nejsvětějšího srdce Pána Ježíše. Dle sv. Alfonse Liguorského —.40 kr.

—.5 kr. **Dreml J. A. — Divotvůrkyně devatenáctého století svatá Panna a mučenice Filumena.** Podle vlašského Dona *Franceska di Lucia*. Připojeny devítidenní pobožnost, modlitby ranní, večerní ke mši svaté, k zpovědi, k přijímání atd. Páté, opravené a rozmnožené vydání. (S 2 oceloryt.) zl. 1.—

—.60 kr. **Bílek J. — Památka na zemřelé.** Církevní hodinky za mrtvé. —.20 kr. **Bartoš Fr. — Jidáš.** Sedmero řečí postních. —.20 kr. — **Svatá bolestného růžence tajemství.** Sedmero řečí postních. —.20 kr.

Bdětež! Antikrist tu! Zbraň pro ovečky víry proti vlkům nevěry. —.10 kr.

Biblietní příběhové nového zákona. Pro školy uspořádáno od D. a Š. (Druhé vydání.) Dva díly. —.88 kr.

Blahoslavená Anežka Česká, Panna, dcera krále Přemysla Otakara I. Život její a pobožnost k jejímu uctění. (Se schválením nejdůst. kníž. arc. ordinariatu.) S ocelorytinou. —.6 kr.

Borový Dr. Kl. — Úřední sloh církevní. Příručná kniha praktického úřadování pro katolické duchovenstvo. Napsal Dr. Kl. Borový, c. k. řádný profesor církevního práva na universitě Pražské. zl. 4 — (váz. zl. 4.80).

Bratrstvo hajitelů nejsvětějšího jména Božího s povolením Jeho Biskupské Milosti v Budějovicích otevřené na osadě Tučapské. —.20 kr.

Desolda Jan Fr. — Svatý Alois, vzor a ochránce křesťanské mládeže vůbec, studující pak zvlášť. —.40 kr.

— **Uctění velebné svátosti oltářní.** Rozjímání a modlitby k navštívení a přijímání velebné svátosti oltářní. Dle sv. Alfonse Liguorského —.40 kr.

Dreml J. A. — Divotvůrkyně devatenáctého století svatá Panna a mučenice Filumena. Podle vlašského Dona *Franceska di Lucia*. Připojeny devítidenní pobožnost, modlitby ranní, večerní ke mši svaté, k zpovědi, k přijímání atd. Páté, opravené a rozmnožené vydání. (S 2 oceloryt.) zl. 1.—

Ehrenberger. — Kázání na všechny neděle a svátky celého roku a řeči příležitostné. —.3.92 kr.

Fikk J. M. — Utěcha nemocných a umírajících. Křesťanská domácí kniha, obsahující rozjímání, promluvy a modlitby ku čtení i předčítání. (Pro ošetřovatele i nemocné.) Vzdělal a rozmnožil *Fr. B. Vinklář*, kněz arcidiecése Pražské. (S povolením knížecí a biskupské konsistoře.) —.84 kr.

Fischer Engelb. — Svaté biřmování. Naučení pro školu i dům. (S povolením duchovní vrchnosti.) —.12 kr.

Frencl Inn. A. — Stručný přehled katolického náboženství. Třetí vydání. Váz. —.60 kr.

Goffine-a Leonarda, kněze řádu Premonstrátského: Postilla, to jest: Výklady na všechny nedělní i sváteční i svatopostní epistoly a evangelia celého roku církevního. Znovu na jazyk český vyložil *Jan Fr. Desolda*. Schválením nejdůst. kníž. arcib. konsistoře Pražské.

Díl I. zl. 2.40. Díl II. zl. 1.60.

Hakl Fr. Boh. — Řeči duchovní ku mládeži studující, jež mívá spisovatel na c. k. gymn. Kralohradeckém.

Řada první. zl. 1.20 kr.

Horáček Fr. — První a druhý Adam. Sedmero řečí postních. —40 kr.

Janků Frant. — Kdo jest Ježíš Kristus? Řeči konferenční, které v sv. týdnu 1874 k studující mládeži česk. real. gymnasia malostranského v Praze činil. —40 kr.

Janura Vác. — O čtveru věcí posledních. Kázání postní. —50 kr.

Jirsík Jan V. — Kázání na všechny neděle a svátky celého roku a řeči postní. — 3 díly.

zl. 3.— kr.

— **Kázání sváteční a postní.** —50 kr.

— **Populární dogmatika.** Kniha, ve kteréžto učení víry sv. katolické církve prostonárodně vyloženo. Čtvrté, rozmnožené vydání. —20 kr.

Just Jos. — Kázání při jubilejní slavnosti spolusvětců po 25 letech kněžských. —30 kr.

Kancionálek pro katolické křesťany. Písňe adventní a vánoční (koledy), pak písňe k novému roku, k Pánu Ježíši, k Panně Marii atd. — Třetí rozmnožené vydání. —20 kr.

Kempenského Tom. zlatá knížka o následování Krista, znovu na český jazyk vyložil **J. Fr. Desolda.** Druhé vydání. —50 kr.

Königsdorferova nedělní a sváteční kázání, přeložena do naší milé mateřské řeči české. Vydal **P. Jan Šavel,** děkan. —2.32 kr.

Křesťanská cvičení a příprava na šťastnou smrt. Z němčiny přeloženo. (S povolením kníž. arcib. konsistoře Pražské.) —12 kr.

Křížová cesta Pána našeho Ježíše Krista. (Čtvrté vydání.) —10 kr.

Krbec J. — Pobožnost kří-

žové cesty, složená k veřejnému užívání na nově zřízené křížové cestě na Petříně nad Prahou. —20 kr.

Lukeš Fr. B. — Sedmero kázání postních s připojeným kázáním na slavný hod velikonoční. —40 kr.

Macan Jakub R. — Výbor příkladů na veškeré učení katolického náboženství. Druhé vydání. —80 kr.

Manuale ministri dei Infirmos ac Moribundos visitantis. Editio quarta, emendatio. —32 kr.

Mužík Ant. — Kazatelé slovanští. Vedením **Vác. Štulce,** probošta kol. kapitoly Vyšehradské, s pomocí několika bratří duchovních vydáno I. díl za zl. 6.—

II. díl za zl. 5.—

Mauritio P. — Svatá křížová cesta Pána našeho Ježíše Krista, hojně Jerusalemskými odpušky obdařená. Vzdělal **Pavel Josef Pelikovský.** —10 kr.

Ministrance pro mládež s obrázky ke mši svaté. —3 kr.

Němeček J. — Rukověť odpoledních pobožností křesťansko-katolických —1.— kr.

Váz. se zlatou ořízkou v chagrenu —2.— kr.

v černé kůži —1.80 kr.

— **Vavřínový věnec.** Výklad litanie loretanské v pět a čtyřiceti řečích od **Jos. Němečka,** děkana v Loukově. (Vydání druhé.) —80 kr.

— **Příležitostné řeči a modlitby** k výkonům svatoobřadním. —50 kr.

Novák T. — Svatý Jan Nepomucký. Příspěvky k vědeckému životopisu. —30 kr.

Pech Fr. — Ecce homo, ejhle člověk. Kázání postní. —50 kr.

— **Zpěvy a modlitby** pro žákostvo středních škol. (S notami.) —1.— kr.

**Pelikovský P. — Malé ho-
dinky k Panně Marii.** Třetí vy-
dání. —20 kr.

Pešina V. rytíř z Čechorodu.
— **Životsv. Jana Nepomuckého**
v obrazech. Otištěno ze životů sv.
patronů českých. (32 litografo-
vaných obrazů.) —30 kr.

**Podstránský J. B. — Vý-
klad křesťansko-katolického**
náboženství, stvrzen slovy písma
sv. a výroky svatých Otcův, s při-
pojením mnohých průpovědí, pří-
sloví, podobenství a příkladův.

Díl I. O víře. zl. 2.10 kr.

Díl II. O naději a svátostech. zl. 2.80 kr.

Díl III. O lásce křesťanské, ježto
se dokazuje zachováváním
příkázání božích a církevních.
zl. 3.20 kr.

Díl IV. O křesťanské spravedl-
nosti. zl. 4.10 kr.

— **Základy křesťanského vy-
chovávání.** Kniha věnovaná všem
rodičům a pěstounům mládeže.

—50 kr.
Polanecký V. — Výklad
sv. obřadů a modliteb na kří-
žové dny. —12 kr.

Röggel A. — Promluvy ve
zpovědnici. Stručná poučení a
napomenutí při zpovědi, složená
dle perikop na neděle a svátky
celého roku církevního. S dodat-
kem obsahujícím poučení pro
zvláštní druhy kajcníkův. Z ně-
meckého přeložil a rozmnožil
F. B. Vinklář. (S povolením kníž.
arc. konsistoře.) zl. 1.—

Salesského sv. Františka
Bohumila čili: Navedení k zbož-
nému životu. Dle úplného vydání
pařížského znovu na jazyk český
přeložil a potřebnými modlitbami
opatřil **J. F. Desolda.** zl. 1.—

Sbírka písní aneb: Kancio-
nálek ku prospěchu školní mlá-
deže. XVI. rozmnožené vydání.
Obsahuje 234 písní a modlitby

ke mši sv., k sv. zpovědi a k sv.
přijímání. —16 kr.

**Sláma Fr. — Sedmero post-
ních kázání.** —64 kr.

Slomšek Ant. — Sedmero
bolestí Marie Pauny. Postní
řeči. —48 kr.

Stelzig Ig. A. — Rozjímání
pro panny S přídavkem potřeb-
nějších modliteb a písní. Vzdělal
P. F. Srdínko. —32 kr.

Šalk Al. — Poutniček. Kniha
modlitební na cestě i doma.

—20 kr.

Škoda J. K. — Ježíš Kristus,
vzor dokonalosti, v sedmeru
postních řečí k následování před-
staven. Druhé vyd. —50 kr.

**Šmat Fr. — Parabole o mar-
notratném synu.** Čtrnáctero roz-
jímání. —68 kr.

— **Posledních sedm Slovo**
Páně na kříži. Rozjímání postní.
—50 kr.

Šrůtek J. A. — Svatopostní
řeči a epistoly i evangelia se
stručným vysvětlením a rozjímá-
ním. Ku potřebě veřejné i sou-
kromé. —88 kr.

Tajemství patnáctero sv. rů-
žence. (15 listků s vyobrazeními
v malé osmerce) v české neb ně-
mecké řeči. —10 kr.

Tolman Lib. — Příklady
ctnosti ze života Svatých co
látka vyučovací ku psaní nápo-
vědnému ve školách národních.
—24 kr.

Veselý Jan. — Navedení
ku křesťanské slušnosti. Dív-
kám českým. —28 kr.

Wisemanna kardinála
Fabiola čili: Církev v katakom-
bách. Obsahuje líčení křesťanské
starověkosti vůbec a posledního
pronásledování křesťanů zvlášť.
Znovu přeložil. **J. N. F. Desolda.**
zl. 1.—